

Hans Aanrud

**Sidse! Sidsærk
og andre kjærring-emner**

bokselskap.no
Oslo 2024

bokselskap.no, Oslo 2024

Hans Aanrud: *Sidsel Sidsærk og andre kjærring-emner*

Teksten i bokselskap.no følger 1. utgave, 1903 (Kristiania/Aschehoug).

Digitaliseringen er basert på fil mottatt fra Nasjonalbiblioteket (nb.no).

ISBN: 978-82-8319-783-9 (bokselskap.no),

978-82-8319-784-6 (epub), 978-82-8319-785-3 (mobi)

Filen er lastet ned fra e-bokportalen Bokselskap. Lesetekst og flere

nedlastningsmuligheter m.m. er gratis tilgjengelig på bokselskap.no

SIDSEL SIDSÆRK

I. Sidsel Sidsærk som spindekjærring

Bjørnen, den store gamle, raggede gaardshunden paa Hoel, sad alvorlig ude paa trammen og saa sig om paa gaarden.

Det var en kold klar vinterdag langt ud paa vaarparten, og solen skinned over den glitrende sne. Men helst havde han alligevel gaaet ind, for det var ikke frit for, at kulden sved i labberne, mens han sad der, saa han afvekslende maatte løfte snart den ene og snart den anden og holde dem oppe fra stenhellen en stund for ikke at faa neglespret i klørne.

Men det gik ikke an, for baade griserne og gjederne var ude idag. Endnu drev de begge saa pent paa med sit, griserne gik der paa solsiden og klødde sig mod fjøslafdet, og gjederne holdt paa at gnave bark borte i en [2] stor barhaug, som var lagt frem til det brug borte ved saufjøset, som om de ikke havde andet at tænke paa. Men han vidste fra før, at ikke før var han gaaet ind, saa la de sig straks ind i dørene og gjorde al den ugagn, de kunde komme til – den store nye gjeden, Kroghornet, som var kommet der i høst, og som han ikke havde faaet tugtet rigtig endnu, havde alt været en sving helt henne ved bygningslafdet og set saa ligegyldig og vigtig paa ham.

Det var rigtig en ufordragelig en, men den kunde bare vove –

Han fik ialfald bli siddende en stund endnu – skotte bortover veiene ogsaa, om der kom nogen.

Han kom til at vende hovedet bortover mod den smale vei, som kom paa skraa nedover lien borte fra Øverbygden.

I al verden, hvad var det –!

Der kom noget – noget rundt rart lidet – ærgerligt, at synet var blit saa laakt – ja-ja, han fik ialfald melde af.

Han satte i at gjø nogle dybe bjæf, der ijomed udover. Gjederne sprat sammen i en klump og reiste ørene, griserne stansed braat midt i kløingen og lytted – en kunde se, der stod respekt af ham.

[3] Saa blev han igjen siddende og se opover. Neimen om han havde set noget sligt før – kanske det ikke engang var noget, han trængte at melde; han fik ta sig en tur

bortover veien og se lidt nærmere paa det.

Han slog stor bue paa den buskede halen, satte rigtig op godlunehalen sin og rusled bortover.

Jo, det maatte nu være et menneske alligevel. Det begyndte saa skinbarlig at ligne Fin-Katrine, som pleied at gaa der om vinteren, men hende kunde det ikke være, for det var saa altfor lidet. Men en vid, sid stak var det, og frem under den stak snuden af et par store sko, som der var trukket afklippede graa strømpefødder udenpaa, og ovenpaa den var der en stor tul med strikketørklæde, og frem af den stak to stumper med røde grebvaatter paa. Ovenpaa der var en mindre tul strikketørklæde – det var nok hovedet. – Bagpaa ryggen var der en stor bylt i et mørkt tørklæde, og foran hang et pent lidet rødmalet spand.

Bjørnen maatte rigtig stanse og se. Den anden var ogsaa blit var ham, stanset ligesom tvilraadig, den ogsaa. Da gik han ud til den yderste veikant og blev staaende og prøvde at se ligegyldig ud, for ikke at skræmme.

[4] Den anden stiltred sig forsigtig frem igjen, søgte tæt op til den anden veikant, svinged sig, eftersom den kom nærmere, saa den gik helt paa tverten, da den var kommet midt for Bjørnen.

Da fik Bjørnen saavidt tit ind igjennem en liden aabning i den øverste tørklædetul, og der saa den først en liden rød, opadstræbende næsetip, saa en rød mund, der var trukket lidt ud i mundvigerne, som den vilde ta til at græde, og et par store blaa øine, som forskrækket var fæstet paa ham.

Pyt, det var jo bare en liden jente, som var godt indtullet mod kulden. Han kjendte hende ikke, men – bi lidt – spandet syntes han nu han havde set før. Ialfald var det ikke lignament i at gjøre sig morsk og skræmme en slig en.

Han kom uvilkaarlig til at lee paa halen, idet han gik over for at snuse paa spandet.

Men den vesle jenten forstod det ikke straks, trak sig endda et skridt tilbage, saa hun dumped ned paa enden ved siden af veien; da gjorde Bjørnen et kast til siden, sprang lidt foran, saa sig tilbage, gjorde sig blid i øinene og leed sterkt paa halen. Da forstod [5] hun, reiste sig, smilte og rusled efter. Bjørnen dilted foran, alt i et saa han sig tilbage; han skjønte nok, at hun havde ærende til Hoel, og da var det bare hans pligt at hjælpe hende til rette.

Det var Sidsel Sidsærk oppe fra Kigud Slot, som saaledes holdt sit indtog paa Hoel.

Kigud Slot laa fremme paa en rabbe, lige under Storhammeren, allerøverst i Øverbygden, og navnet – det hed egentlig Nyrabben – var nærmest et klængenavn, som en skøier havde sat paa det, fordi det var saa god udkig derfra, og fordi det ligned alt andet end et slot. Den kongsgaard, som hørte til, bestod bare af nogle lyngrabber, hvor blaabærriset og tyttebærlyngen grodde frodig, med en liden agerflek eller et engstykke imellem hist og her.

Udhusene var et muret fjøs med to baaser, gravet halvveis ind i bakken, og et lidet grisehus i samme stil.

Og selve slottet, det var bare en bitte liden torvtækt stue, som laa midt ude paa rabben. Den havde bare et lidet smaarudet vindu, som vendte ud mod dalen.

Men omtrent, hvor en var i bygden – naar en saa til den kant og tilstrækkelig [6] tilveirs, saa saa en dette slot og dette vindu, der som et lidet øie laa og keg udover.

Naar det ikke var større herligheden, hun kom fra, saa kan en da let skjønne, at Sidsel Sidsærk ikke var nogen forklædt prinsesse, men bare en liden fattigjente, og det at komme første gang til Hoel for hende var som at komme til en kongsgaard, endda hun kom i et voksent og vigtigt ærende; hun kom istedenfor mor sin som spindekjærring.

Det var Sidsels mor, Rønnaug, som nu i de sidste fire aar alene havde strævet med at berge føden for sig og sine oppi Kigud Slot. Før havde de havt det godt, men da døde manden, og saa sad hun igjen med slottet, en ko og to børn, Jakob, som dengang var omkring seks aar, og Sidsel, som var et par aar yngre. Det var ofte stridt, men de havde da hus over hovedet, og veden var det ikke langt efter, skogen laa lige indpaa.

Om sommeren fik hun krafset i jorden, saa hun paa de vesle flekkerne avled baade poteter og lidt korn, og ved at skjære græs og rispe løv havde hun ogsaa hvert aar drevet det til at fø frem Bliros; for hvor der er ko, er der altid mad.

[7] Om vinteren spandt hun baade lin og uld for gaardkjærringerne nede i bygden, og da mest for Kjersti Hoel, for der havde hun tjent, før hun blev gift.

Saaledes havde hun berget sig. – Imidlertid var Jakob blit saa stor, at han kunde klare sig selv. Ifjorvaar var der kommet spurlag efter gjætergut til Nordrum, og han havde straks tat imod. Han og Sidsel havde saa ofte staaet paa knæ ved det lille vinduet oppi Kigud Slot og set sig ud, hvor de vilde tjene, naar de blev store, og han

havde altid nævnt Nordrum for sig, sagtens fordi han altid havde hørt Nordrumen nævne som en svær kar i bygden, – hun havde ment, at det var gjildere paa Hoel, for der var der bare kjærring.

I høst havde Nordrumen ment, at han havde brug for en slig kar i vinter ogsaa, og saa var Jakob blit der.

Han havde endda været hjemme en hel dag nu i julen, og da havde han med julegave til søster sin fra en liden jente paa Nordrum, en overlag gjild stak af graat vadmél.

Og han var blit saa overlag morsom. Det var, da hun fik den stakken paa, og den naadde nedpaa baade bag og foran, at han kaldte hende Sidsel *Sidsærk*.

[8] Men efter jul var det blit lidt vanskeligt oppe i Kigud Slot. Bliros, som pleied melke næsten hele aaret, gav sig til at staa borte flere maaneder, skulde ikke kalve før til sommermaal; i den sidste uge havde der ikke været saameget som kaffefløde engang.

Til nabopladsen, Svehaugen, var der heller ingen snartur, og der var der ogsaa smaat med melk, det vidste Rønnaug, og desuden havde hun ikke tid, hun maatte se at faa færdig den ulden, hun havde for Kjersti Hoel, og komme afsted med den, saa blev der vel altid raad baade til kaffefløde og andet. Og saa hang hun i hele ugen – Sidsel var nu saa stor, at hun hjalp til med kardingén – og drak kaffen svart; men enten det nu var, fordi hun ikke taalte svart kaffe eller ei, da hun var færdig sent igaarkveld, kjendte hun en sugen under bringén, og da hun stod op idag og skulde lage sig til at gaa til Hoel med spindingén, blev hun med et saa svimmel, at hun maatte helde sig bortpaa sengén igjen. Hun var rent laak. Det var nu skik og brug, at spindekjærringén skulde komme selv med det, hun havde spundet, og faa baade godlaat og traktement og besked om, hvordan det næste skulde spindes; men det blev sandelig [9] ingen anden raad, hun fik friste at sende Sidsel. Hun fandt vel altid frem, skjønt hun ikke før havde været paa Hoel, og lidt kunde hun vel bære med sig hjem, saa de kunde faa en ordentlig taar kaffe ialfald, saa fik hun heller gaa en anden dag selv.

Naar hun bare var sikker paa, at Sidsel kunde te sig ordentlig og ikke vise sig rigtig som en bytting?

Ja, fik hun bare lov at gaa, saa skulde hun te sig akkurat som en spindekjærring ogsaa, hun, for hun hugsed nok, hvordan de havde gjort, dengang hun fik være

med moren til Nordrum!

Saa fik da Sidsel sidsærken paa – den var bare til stasbrug – blev tullet ind i tørklæder, fik garntullen paa ryggen, spandet foran og mange formaninger med paa veien, og saaledes gik det til, at hun idag kom ruggende efter Bjørnen ned paa gaarden paa Hoel.

Da hun kom ned mellem husene, maatte hun rigtig stanse og se sig om. Jo her var der anden storleik paa alting end hjemme! En laavedør saa bred, at gjerne hele Kigud Slot kunde gaa igjennem, og glastruder saa store, som hele vinduet hjemme! Og slig gjed – hun fik netop se Kroghornet, som var kommet ^[10] betænkelig nær gangdøren og saavidt trak sig unda, da Bjørnen kom –. Ikke ræd hunden engang! aanei, den var jo ogsaa saa stor som en skikkelig kalv. Var kjørne derefter, saa maatte de kunne staa paa marken og æde græs af taget paa Kigud Slot. Hun maatte rigtig skotte til fjøsdøren. Nei, den var ikke større end dører i almindelighed – saa var vel kjørne som andre ligevel. –

Bjørnen havde gjort en liden tur efter Kroghornet; nu kom han tilbage, logred med halen, vendte sig mod døren og vilde ligesom lee hende ind. Ja, hun fik nok se at udrette sit ærende og ikke bli staaende her og kope.

Hun fulgte efter Bjørnen, gik ind i gangen, løfted klinken, snudde sig helt rundt, mens hun lukked efter sig, og saa stod hun indenfor døren i det store kjøkkenet paa Hoel.

Inde i kjøkkenet var der ikke andre end en tjenestejente, som sad midt paa gulvet og spandt, og saa Kjersti Hoel selv, som sad borte ved den store hvide peismuren og mol kaffe.

De saa begge op, da det gik i døren.

Sidsel Sidsærk blev staaende lidt, saa neied hun dybt inde i den side stakken og sagde saa voksent, som hun havde hørt mor sin sige:

^[11] «Gudag, og Gud signe arbeidet!»

Kjersti Hoel maatte smile, da hun saa den vesle tullen bortved døren, som talte saa voksent, og saa talte hun ogsaa som til en voksen:

«Gudag, er det fremmed jente ude og gaar?»

«Ja, det er nok det!»

«Hvad heder den jenten da, og hvor er du fra; jeg ser, jeg kjender dig ikke?»

«Nei, det er vel ventelig det; men hun mor og han Jakob kalder mig for Sidsel Sidsærk, og jeg er oppe fra Kigud Slot, og jeg skulde rigtig gaa hid for mor med det uldgarnet, hun har spundet for dig og si, at hun ikke har kunnet komme med det før, for hun fik saavidt rendt paa den sidste snellen sent igaarkveld.»

«Nei, er det spindekjærring, som er ude og gaar! Og jeg som glemmer rent at be dig sidde indpaa; du faar da rigtig ta af dig og se til at faa sidde!»

Nei saa gemenslig kjærring som Kjersti Hoel var. Reiste hun sig ikke selv og satte stol for hende.

«Aa tak, jeg faar nok sidde.»

Hun tog af sig spandet og tullen og satte [12] dem fra sig ved døren, og saa begyndte hun paa gulvet. Hun syntes aldrig det tog ende bort til den stolen – det var næsten saa langt som fra stuedøren til fjøsdøren hjemme! – Endelig naadde hun da frem og fik saavidt skubbet sig op paa kanten af stolen, der ogsaa var høiere, end hun var vant til.

Kjersti Hoel kom bort til hende:

«Jeg tror rigtig, jeg vil løse op og se, hvad der er indi denne tullen,» og hun begyndte at ta af hende de røde vaatterne og løse op strikketørklæderne. Snart sad Sidsel Sidsærk der afrigget, men alligevel saa rund og god og kort i livet, for det var ikke bare nedentil, at sidsærken var saa lang, – den naadde ogsaa næsten op under armene.

Kjersti blev staaende og se paa hende lidt: «Det var det jeg tænkte jeg, at jeg skulde finde rigtig en pen liden jente indi tullen. Du ligner mor din.»

Sidsel blev saa blyg, at hun rent glemte, at hun skulde være spindekjærring. Hun slog øinene ned og kunde ikke svare noget.

«Men hvad er paafærde med hende Rønnaug, mor din da, siden hun ikke kommer selv?»

«Hun var lidt laak idag.»

[13] «Nei er hun ikke frisk; hun pleied da at ha helsen ogsaa, hun Rønnaug. Hvad feiler hende da?»

«Aa, hun mente nok, at hun ikke havde taalt den svarte kaffen.»

«Nei, er dere melkeløse? Ja, jeg ser du har spand med.»

«Ja, mener du ikke, at hun Bliros har git sig til at staa borte i vinter da?»

«Nei, har hun det. Ja da er det vel ikke saa greit. Blir hun staaende længe borte?»

«Hun skal nok ikke kalve før til sommermaal.»

«Hm!» Kjersti blev eftertænsksom og sagde mer som for sig selv:

«Jeg har rigtig saa ofte tænkt, at jeg skulde se op til Rønnaug engang, men det er aldrig blit; nu skal jeg da se til, om det ikke skal bli ivaar engang.»

*

Sidsel Sidsærk blev længe paa Hoel den dag. Uagtet hun var kommet som spindekjærring, saa havde hun nu aldrig tænkt, at en storkjærring som Kjersti Hoel kunde være saa gemenslig og saa snil mod hende. Hun [14] trakerte hende baade med mad og kaffe og melk og kager, som hun var til gjestebud, og hun snakked med hende, saa hun rent glemte at være undselig. Og saa meget rart, som hun viste hende!

Men fjøset var nu det gjildeste ligevel!

Saamange kjør, at hun knapt kunde tælle dem, og griser og sauer og gjeder! Og høner inde i et stort sprinkelverk, sikkert saa mange, som der var kraaker om høsten oppi Kigud.

Og alt vilde hun ha greie paa, baade om hun kunde læse og skrive – og det kunde hun, for det havde hun lært af Jakob – og om hvordan de havde det med maden oppi Kigud Slot, og hvordan det var med avlingen.

Og Sidsel kunde fortælle, at de i høst havde avlet tre tønner poteter og en tønne og seks mæle med blandkorn, og at de havde rispet saa meget løv, at de havde fôr nok til at fø frem Bliros og mer til.

Og da Kjersti havde vist hende sauerne og gjederne, saa havde hun sandelig slaat paa, at hun vist kom til at trænge gjæterjente til vaaren, og da havde Sidsel, før hun vidste ordet af det, kommet til at fortælle, hvordan hun altid fra vinduet hjemme havde set sig ud Hoel, naar hun skulde ud at tjene.

[15] Vilde hun da gjerne ud?

Ja, naar det ikke var saa leit at komme bort fra mor.

Ja, de skulde ikke snakke om dette nu – hun skulde komme op og snakke med moren engang til vaaren. Men nu fik de gaa ind, saa hun fik sig lidt mad paa reisen, for hun maatte vel se at komme hjemover, det led til kvelds.

Saa gik de ind igjen, og Sidsel Sidsærk blev trakteret paa ny, og mens hun spiste, saa hun, hvorledes Kjersti fra kjælderen tog op baade smør og ost og andet ogsaa, som hun pakked ind i tørklædet hendes. Men melkespandet rørte hun ikke ved, derimod saa hun, at hun sagde noget sagte til tjenestejenten, og at denne gik ud.

Da Sidsel havde spist og sagt: «tak og ære nu baade for mad og drikke,» saa sagde Kjersti:

«Ja, nu faar du lette paa tullen da og se, om du orker den.»

Ja den var ganske tung, men hun skulde nok faa den med. Men endda nævnte ikke Kjersti noget om spandet.

«Ja, saa faar du komme da, skal jeg hjælpe paa dig tørklæderne igjen!»

[16] Hun satte vaatterne paa, tulled hende ind i tørklæderne og snart stod Sidsel Sidsærk der igjen, ligedan som da hun kom.

Hun gik fattigslig til døren, hvor spandet stod. Men endnu nævnte ikke Kjersti noget om det. Hun blev staaende tvilraadig; hun havde faaet saa meget, at det gik ikke an, at minde hende om det heller, men hun vilde meget heller undværet noget af det traktement, hun havde faaet, end at komme hjem uden kaffebløde til mor.

Hun tog tullen, trak næsetippen ind i tørklædet, saa Kjersti ikke skulde se, at hun fik taarer i øinene, da hun bøied sig ned og tog spandet.

Da sagde Kjersti:

«Nei, det er sandt, jeg glemte rent at spørge dig, om du ikke vilde bytte med mig, naar du faar igjen et spand, som er sligt, at det aldrig blir tomt?»

Sidsel Sidsærk slap spandet ende i gulvet. Hun havde set og hørt meget rart idag, som hun aldrig havde tænkt eller set magen til! Men at Kjersti ogsaa havde et spand, som aldrig blev tomt –! Hun blev staaende med aaben mund.

«Ja, du faar se paa det, – det staar udenfor døren.»

[17] Sidsel var ikke sen om at komme ud.

Kjersti fulgte. Der stod tjenestejenten og holdt den store gjeden, Kroghornet, i baand.

Kjersti sagde:

«Den er vant til baand, saa du faar den nok med. Og saa faar du hilse mor din fra mig og spørge, om hun er tilfreds med at bytte spand?» – og hun blev slet ikke vond, fordi Sidsel Sidsærk glemte at si tak for sig, da hun drog afsted med Kroghornet, mens Bjørnen fulgte efter, langt opover veien; for dette skjønte han ikke.

*

Det kan nok være, at Rønnaug Kigud ogsaa undred sig, da hun saa det optog, som kom.

Men det blev ikke tid til at fortælle straks.

Baasen ved siden af Bliros maatte ryddes, for nu var det da ligesom de havde to kjør, og Kroghornet gik op paa baasen, saa vigtig og overlegen, som den selv var en ko, og som om den aldrig havde gjort andet end at staa paa baas. Bliros blev fornærmet over dette nye vidunder, som kom og vilde brede sig i [18] fjøset, og gjorde et kast med hovedet for at stange til den. Men da satte Kroghornet hornene imod saa ligegyldig, som om den bare var vant til at stanges med kjør.

Bliros maatte rigtig se paa den –: Magen til jaale havde hun aldrig set!

Hun vendte sig til væggen igjen og saa ikke paa Kroghornet siden.

Den aften havde Sidsel Sidsærk saa meget at fortælle, at hun snakked sig selv i søvn.

II. Bort fra Kigud Slot

[19] Næste gang Sidsel Sidsærk kom til Hoel, da kom hun ikke alene, og da kom hun for at bli der.

Det hele var nu gaaet saa rent, rent anderledes, end hun havde tænkt. Men det var ligesom ikke blit tid til at tænke helt paa det før nu, idetsamme hun var kommet ud gennem grinden oppi Kigud Slot – det havde været saa travelt, saa meget nyt at se og høre i det sidste, at hun ikke havde kommet sig til at græde ordentlig engang, skjønt hun ligesom havde gaaet med en graadklump i halsen hele tiden –; men da kom hun til at stanse og se sig tilbage, og det billede, hun da saa, bragte med engang alt saa klart og sørgelig frem for hende; nu var noget forbi, noget som aldrig kunde komme igjen, nu skulde hun [20] ikke komme til Kigud Slot mer, uden som en fremmed, hun havde ingen – ingensteds hjemme.

Og da tog hun i at græde saa saart, at alle, som rigtig syntes, hun havde tat det saa pent og fornuftig før, maatte stanse og se forundret paa hende.

*

De sidste par vintermaaneder var gaaet saa fort oppe i Kigud Slot, at Sidsel ret ikke vidste, hvor der var blit af dem. Og dette kom ikke mindst deraf, at hun til alt det andre havde faaet saa urimelig meget at bestille i fjøset.

Kroghornet var nu ligesom *hendes* ko, og det var selvsagt, at hun skulde stelle den, for Bliros syntes tydelig frem, at hun heller ikke vilde likt det, om Rønnaug selv skulde git sig til at stelle en skarve gjed, som om den var en ligesaa vigtig person i fjøset som hun selv – for fjøset, det var nu hendes – dette andre dyret fik bare være der af naade.

Og saa stelte Sidsel for Kroghornet, akkurat som hun saa moren stelle for Bliros; ja hun fik endda mer at gjøre i fjøset end moren, for hun lærte snart at melke den ogsaa, og Bliros, mors ko, melked ikke nu den.

[21] Og Kroghornet gav melk – hun maatte melke den tre gange om dagen –; det blev ikke vanskelig hverken for kaffebløde eller grødmelk, det blev endog til vafler en gang imellem.

Saa kom vaaren, og den kom altid tidlig oppi Kigud Slot, lyngrabberne der, som laa ret mod solen, var først i hele dalen til at stikke op af sneen.

Og saa var Sidsel borte og prøvde dem – det var noget saa forunderligt ved at træde paa den bare jord igjen; og dag for dag fulgte hun med, hvordan de blev større og større, hvordan sneen gled nedover, langsomt, akkurat som sidsærken paa hende selv, naar hun løste baandet og slap den, saa den blev liggende som en stor ring omkring fødderne. For naar sneen var gledet ned til den store stenen, hvor hun og Jakob havde brugt at ha fjøs og ha kongler baade til kjøer og sauer, – da tog ogsaa de yderste knopper paa træerne til at bli lubne og bristefærdige, det vidste hun fra ifjor, – og hun saa ogsaa efter dem hver dag nu – og *dada* var den store dag kommet, da Kroghornet skulde faa slippe ud, det havde moren sagt.

Det var det, hun ventede paa. Ikke bare [22] fordi det var saa morsomt, men fordi intet gav saa sterk melk som de første knopper om vaaren.

Moren havde ikke været frisk helt siden den dag, Sidsel første gang var paa Hoel, men naar bare Kroghornet fik knopper, saa skulde hun nok bli helt frisk.

Det kan nok være, at der laa igjen en bitte liden strime med sne paa øversiden af stenen – endda hun havde lurt sig til at strø lidt sand paa, forat den skulde smelte fortere – den dag, da Sidsel Sidsærk gik ind i fjøset, løste Kroghornet og leded den ud.

Kroghornet gik alvorlig, til de var kommet udenfor fjøsdøren. Der stansed den, saa sig om og myste mod solen. Sidsel drog i baandet, vilde trække den afsted bortover mod rabben, hvor hun havde den birk, som knopperne var kommet længst paa.

Kroghornet blev staaende stille, som intet var, var saa sterk, at den ikke strakte hals engang, hvormeget hun drog. Hun gik da nærmere for at ta kort baand, men da gjorde Kroghornet en vink med hovedet, dulted til Sidsel, saa hun dat i bakken med et søk, og spankulerte ligegyldig bortover veien.

Sidsel kom sig paa benene og satte efter.

[23] Men omforladelse, da hun var saa nær, at hun skulde ta etter den, saa begyndte Kroghornet at trave; den galopperte ikke, som en gjed pleier, den traved som en ko eller en elg, traved forbi stuen og tog veien bortover mod Svehaugen. Sidsel efter; men alt hun løb, vandt hun ikke ind paa den. Tilslut snubled hun over en sten og faldt saa lang hun var, fik bare saavidt tid til at se op, øine bagen paa Kroghornet, som i trav forsvandt over bakken.

Det var ikke anden raad, hun maatte springe hjem og faa moren med, og saa satte de begge to i sprang efter. Men det blev et langt sprang; de naadde ikke Kroghornet

igjen før ved Svehauggrinden. Der stod den og saa ligegyldig gjennom sprinklerne; den holdt sig aabenbart for god til at hoppe gard, den, som indbildte sig, at den var ko.

Rønnaug var blit varm og sved af løbet, og om kvelden da de havde lagt sig, sa hun, at hun frøs saa svært; det syntes Sidsel var rart, for da hun kom til at lægge ansigtet bort til halsen hendes, var den varm som en glo.

Om morgenen vækked hun Sidsel og bad hende staa op, gaa bort og be Kari Svehaugen [24] komme og se til hende, hun var saa laak, at hun vist ikke blev god for at staa op.

Dette syntes ogsaa Sidsel var rart, for hun havde aldrig set moren saa rød i kinderne og med saa blanke øine; men alt blev saa underligt med det samme, hun kom sig ikke til at sige noget, men stod op og klædte skyndsomt og stille paa sig og løb afsted.

Det blev nogle underlige dage oppe i Kigud Slot. Naar Sidsel Sidsærk siden tænkte tilbage paa dem, var det ligesom en eneste lang dag, hvor der var hændt saa meget, som hun ligesom ikke kunde rede ud og holde fra hinanden, alle erindringer derfra var som skygger, der gled om hinanden og forbi hinanden i et gultflammende ondt lys, og gjennom alt hørtes uafsladelig som en sus et tungt saart aandedræt.

Hun syntes, hun kunde skimte Kari Svehaugen, som gled omkring og stelte baade inde og i fjøset, og hun selv havde vist flere gange hængt oppi en birk og plukket knopper; Lars Svehaugen gled fort forbi, som han havde det travelt, og saa var der kommet en kjørende i pels og med store støvler, som alle flokked sig om og hørte paa, og som der fulgte en slig besynderlig lugt med, at han ligesom fylgte hele stuen ogsaa efterat han var borte.

[25] Hun syntes ogsaa, hun havde set Kjersti Hoel, som hadde siddet paa en stol og pakket op meget godt af en stor kurv, og Jakob, som stod ved siden med en stor rosinkageskive i haanden og tygged og tygged, som om han ikke var god for at faa rosinkage ned; det var mest hans øine hun hugsed – de var saa store og rare.

Saa var hun vaagnet en morgen i klart, graat lys. Og fra da af saa og hugsed hun alt saa tydelig. Hun laa i den vesle sengkarmen, som Jakob hadde ligget i den gang, han var hjemme – hun hadde vist ligget der i alle disse nætterne – og Kari Svehaugen stod over og saa paa hende. Det var saa stille, det tunge saare

aandedræt hørte hun ikke mere, det bare knitred lidt af varmen paa peisen, og der kom en varm strøm derfra.

Kari sagde ganske stille:

«Nu har mor din det godt, vesle Sidsel, saa godt som hun aldrig har havt det før. Og derfor saa skal du ikke græde.»

Og Sidsel græd heller ikke, hun stod bare op og gik saa stille omkring den første dagen.

Og senere blev der saa mange forberedelser til noget høitideligt, at hun ligesom ikke fik tid til at tænke paa den store forandring.

[26] Lars Svehaugen kom fra kræmmeren med saa meget fint hvidt blankt tøj, at hun aldrig havde set magen, og saa kom der en kjærring til og hjalp Kari at klippe og sy sammen baade puder og en fin hvid kjole, alt det skulde mor ha paa, og hun skulde ligge paa puderne. Lars Svehaugen kom og begyndte at snedkre seng til mor, og saa kalved Bliros, og kalven skulde slagtes, og Lars kom med fine barbusker og spigred baade ved døren udenfor og paa grindstolperne og strødde bar helt did. Og der kom sendinger, saa meget godt baade fra Kjersti Hoel og fra andre, at Sidsel aldrig havde smagt saa meget godt.

Og saa kom dagen, da mor skulde til kirken og begraves. Der kom mange folk, Jakob kom ogsaa i nye graa vadmelsklær, saa det skinned i ham, og alle blev de traktert, og det var saa stille og høitideligt. Selve skolemesteren kom ogsaa, og han sang saa vakkert, da Lars Svehaugen og tre andre bar mor ud gjennem døren og satte hende paa en slæde. Og saa drog de langsomt afsted, nedover bakkerne, slæden gik først og alle de andre gik stille bagefter. Men nede i veien var der to hester til, og hun og Jakob fik sandelig sidde oppe i bredkjærren hos selve Kjersti Hoel og kjøre.

[27] Saa kom de til den hvide kirken; det ringte saa vakkert i taarnet, idetsamme de bar mor ind igjennem den store porten.

Saa saa hun ikke alt saa tydelig mer; men de sænkede mor ned i jorden og strødde grønne lyngkranser over, og saa sang skolemesteren igjen, og alle karerne tog hatterne af og holdt dem længe i haanden foran ansigtet.

Saa gik de ud og kjørte igjen og nu kjørte de meget fortere, det saa ud som skigardstaurene løb omkap efter hverandre den modsatte veien, og hun og Jakob

prøvde at tælle dem, men de kunde det ikke.

Og de kom alle hjem, Kjersti Hoel var ogsaa med; hjemme havde Kari Svehaugen, som ikke havde været med til kirken, dækket op bord med tallerkener og hvid dug og god mad, og de spiste alle og snakked, men de snakked ikke høit. Efter bordet fik Sidsel Jakob med sig bort i fjøset for at se paa Kroghornet. Aa jo, han kunde nok si, det var en ganske bra gjed, men den var vist et leiels, det saa han paa øielaget. De var ogsaa borte ved bakken for at se paa kværnbruget hans, men det var rent i forfald, siden han ikke selv havde været der paa saa længe.

Saa blev de ropt ind, og alle drak kaffe, [28] og da de var færdige med det, begyndte Kari at pakke alt ned i kurvene.

Da det var gjort, sagde Kjersti Hoel:

«Ja, saa er vi vel færdige her da. Du Sidsel faar ta Kroghornet og bli med mig. Det var det sidste, jeg lofte mor din.»

Saaledes var det gaaet til, at Sidsel Sidsærk stod udenfor grinden sammen med Kjersti Hoel og Bjørnen med Kroghornet i baand, og da var det hun saa sig tilbage og tog til at græde:

Der saa hun Kari Svehaugen med en stor kurv paa armen og Bliros i baand efter sig i den ene veien, og borti den andre saa hun i ryggen paa Jakob, som hun netop havde tat i haanden og sagt: «du faar leve vel!» til – han saa saa underlig liden og fattigslig ud, Jakob – og der satte Lars Svehaugen en barkvist i dørklinken til tegn paa, at nu var det tomt og laaset og lukket i Kigud Slot.

III. Naar bølingen løses

[29] Sidsel Sidsærk vaagned ude i det lille gangkammerset, som var bygget ind under den store trappen ude i gangen paa Hoel. Hun slog med engang øinene vidt op og prøvde at tænke sig om. Hun kjendte slig en deilig forventningsfuld skjælven i kroppen, følte, at hun vaagned til noget stort og vigtigt og nyt, noget hun havde ventet paa og glædet sig saa urimelig til; men hun kunde ikke straks komme paa, hvad det var.

Det var ganske lyst i det lille kammers, hvor der bare stod en seng og en stol og saa en liden træhylde med speil over.

Solen faldt paa skraa ned gjennem et par ruder, som var sat i der høit oppe paa væggen ret over sengen hendes, og tegned dem af som to lysende gule firkanter borte ved den [30] vesle ovnen; det ene hjørne var endda brettet langt opover siden paa den. Hun fulgte den med øinene; der traf hjørnet netop noget skjært lysegrønt, og idetsamme kom der en underlig fin duft imod hende. Hun snused lidt – jo vist – nu hugsed hun, det var de fine birkekvistene, som hun havde pyntet med igaar; det var spirende sprættende vaar ude; idag skulde bølingen løses, kalvene faa navn; idag skulde hun først for alvor tiltræde sin tjeneste, bli noget for sig selv, bli gjæterjente paa Hoel.

Hun havde nu været en maaned paa Hoel.

Men hidtil havde hun gaaet saa omtrent bare paa stas, gaaet og ruslet inde med Kjersti, hentet kaffesmaat til hende fra skaalen, malet kaffe og smaasnakket med hende.

Sauerne og gjederne var nok ude, men de havde lov til at gaa over alle jorder endnu, det var bare haven, de ikke maatte komme ind i, men den passed Bjørnen. I fjøset var der heller ikke noget at gjøre; for der var baade budeie og underbudeie, som stelte. Melke skulde jo en gjæterjente egentlig kunne, men de mente, at hun fik vente et aar med det; hun havde for smaa hænder til at melke ko endnu. Og det kan nok være, at hun baade [31] maalte dem og drog i fingrene og spurgte budeien, om hun ikke syntes, de var svært store; men hun maatte ikke være rigtig i øinene, budeien, for det syntes hun slet ikke.

Kroghornet skulde hun jo egentlig stelle selv, det mente baade Kjersti og hun, men det blev der heller intet af, for Kroghornet var blit saa vanskiplet, at de sommetider

mest mente, den var rent paa styr; inde i gjedhuset gik den fra væg til væg og drev til de andre gjederne eller sauerne, saa det knaged i sidbenene – tilsidst maatte de binde den til væggen og endda gjøre baandet lovlige kort, og derinde vilde den ikke la sig melke; første gang Sidsel prøvde, gjorde den et kast og spendte til hende, saa baade hun og melkespandet trilled hver sin vei; siden maatte budeien selv gjøre det, men det maatte støt gaa med magt og en til at holde i hornene.

Og naar den slap ud, – det var ikke raad at faa den til at følge de andre gjederne bortigjennem enger og lier for at søge føde; den stilled sig trut ved fjøsdøren, og der stod den saa lang dagen var – og rautet som en ko, sagde tjenestegutten – saa den om kvelden, naar de andre kom gode og mætte hjem, var smal og sulten som en skrub.

[32] Sidsel mente nok, at dersom hun fik en baas til den inde i fjøset, saa skulde der bli folk af den igjen; men det sagde baade Kjersti og budeien nei til, – en gjed skulde ikke læres til slige uvaner.

Sidsel havde saaledes ikke havt meget at gjøre; det eneste Kjersti havde sat hende til, det var at holde det istand og pent ude i gangkammerset sit; og det havde hun gjort; hver dag redte hun selv op sengen, og hver lørdag vasked hun baade gulvet og hylden og strødde med ener, og sidst lørdag havde da ogsaa Kjersti keget ud til hende og sagt, at hun havde det ordentligere hos sig, hun, end de voksne jenterne oppaa sørkammerset; og det var sandt, for det havde hun selv set.

Men nu skulde det bli anderledes. For igaarkvæld havde Kjersti kommet ud til hende og sagt, at idag tidlig skulde de løse bølingen, og da maatte hun være med; og senere paa dagen skulde kalvene slippes for første gang, dem maatte hun gjæte den første halve dagen ialfald, og saa skulde hun faa gi dem navn, navn som de skulde ha siden, ligetil de blev store gamle kjør, og dagen efter skulde hun faa skræppen paa og dra tilskogs med sauene og [33] gjederne, for nu gik det ikke an at ha dem inde paa jordet længer.

Nu hugsed hun; det var de navnene, hun havde ligget og spekuleret paa igaarkvæld; men hun var ikke kommet længer end til at tænke, om ikke den fine rødsidede, som var hvid i hovedet og saa inderlig blidspændt i ansigtet, skulde hede Bliros. Men hun opgav det. Det var ligesom bare *en* ko, som kunde hede Bliros. Men det vilde hun ikke tænke paa. Saa var hun sovnet.

Bare hun nu ikke havde forsovet sig – for det havde hun hørt Kjersti si, at hun ikke likte, at jenterne laa og drog sig for længe ud over morgenen – og det vilde nu ikke

være noget lignament heller, om hun ikke var saa tidlig paa pletten som de andre idag, da hun skulde begynde.

Hun kom fort op og hopped i sidsærken. Saa skyndte hun sig at stelle sengen, aabned døren, gik ud gennem gangen og ud paa trappen.

Solen var netop dukket op over de øverste grantopper oppe paa likanten i øst, og nu flommed den som en fos ud over dalens sider; straalerne skjalv i duggen bortover enge og lier; det sitred i gult, det glitred i grønt, det [34] blinked i bække som suste nedover. Fra hver en busk var der kvidren og pip, skvatren og vingeslag, allestedsfra kom der bud om lyst og spirende liv og røre.

Alt blanded sig til en eneste stor morgenbrusen, hvor det enkelte kom bort; bare gjøken gol, saa det hørtes over det hele, der langt oppe i birkelien, og inde i hvert blankt vindu stod et stort roligt soløie.

Og som der var tusen slags lyd, var der tusen slags duft, fra dampende jord, fra spirende græs, fra knopper og blomster, og gennem det hele – som gjøkens galen i det store brus – den fine skarpe em af nysprættet birkeløv.

Sidsel Sidsærk blev staaende lidt, aandede dybt ind og lod duften og brusen strømme ind over sig. Saa saa hun sig om paa gaarden. Der var det ganske stille, alle døre lukkede; af det levende, som hørte gaarden til, var ikke andet at se end Bjørnen, der langsomt reiste sig fra hellen, hvor den havde ligget og koset sig i solen, kom bort, saa hende op i ansigtet og leed paa halen.

Sandelig trodde hun ikke, at hun var den første oppe paa gaarden idag!

Ja, saa fik hun vente. Hun satte sig ned paa trappen.

[35] Aa nei, det var det hun vidste, – der hørte hun alt Kjersti, som kom fra kammerset ud i kjøkkenet, tog kjeppen og stomped de tre slag i taget til sørkammerset, hvor de andre jenterne laa.

Straks efter hørte hun dump i dump, eftersom de hopped ud af sengene, og ramlen af sko, som blev tat paa. Saa kom Kjersti ud, – hun skulde over i drengestuen og vække karerne.

Da hun saa Sidsel, sagde hun:

«Nei, er det ikke hun Sidsel, som alt er oppe. Det er jente, som er vak det; jeg mener, jeg faar gjøre dig til overbudeie jeg.»

Sidsel blev saa blyg med det samme, at hun ikke var god for at se op paa Kjersti; men da budeien og de andre jenterne kom ned over trappen, var det ikke frit for, at hun satte næsen lidt høiere, end hun pleied.

Snart var der liv og røre over hele gaarden, men det var ikke som paa en almindelig dag, alting havde hast, og alting tog ligesom retning imod fjøset; dørene stod paa vid væg i begge dets ender, og alle havde ærende derigjennem; vaarlufte strømmed ind og bragte kjørne til at vende sig paa baasen, spile næseborene op og se ud; og da Kjersti selv tog [36] sig en tur did, mens de sad og melked, snakked til kjørne og klapped bjældkøen paa kinden, da skjøjte ogsaa de straks, hvad dag det var. Bjældkøen slog hovedet op og rauted saa det ljomed udover, det var tegnet til alle de andre; de sled i baandene, vifted med halerne og satte i den ene efter den anden hele rækken bortover, saa fjøset skjalv, et mangestemt forventningsfuldt jubelraab, der aldrig tog ende.

Og over det hele hørtes storoksen, som brølte saa dybt og jevnt og godmodig – den behøvde ligesom ikke at ta i for at bli hørt.

Endda alting gik fortere idag end ellers, syntes Sidsel Sidsærk, det blev længe. Hun kunde ikke skjønne, at de havde ro paa sig til at sidde saa længe og æde føredugurd; hun blev færdig længe før de andre, og spurgte, om hun ikke kunde gaa og slippe ud smaakreaturerne, sauerne og gjederne, saa var det gjort. Jo, det kunde hun. Dem fik hun ud i en fart, og de spredte sig som sedvanlig med spræt og kast bortover jorderne – bare Kroghornet saa sit snit til at smutte ind i fjøset gjennem den aabne dør. Men Sidsel fik ikke tid til at lægge merke til det.

[37] Med engang blev det et øieblik saa lyttende stilt: der hørtes nogle dybe, dybe klunk af en grov bjælde. Men det var bare et øieblik, saa svarte det fra fjøset med en slig jublende rauten og brølen og snøften og klirren af baand, som der gik et tordenveir over gaarden; nu skjøjte de da, at det var alvor, siden de hørte bjælden, som de ikke havde hørt, siden de blev sat ind ifjor høst.

Og saa kom de i høitideligt optog, Kjersti selv i spidsen med bjælden i den store jernbeslaaede klave, saa budeien og underbudeien og indejenten og saa de to tjenestegutterne med digre svolker, som de uddelte – Sidsel fik ogsaa sin – og allersidst Bjørnen, som ogsaa var med idag.

De gik ind i fjøset. Da blev der med engang stille; alle kjørne vendte hovedet til den kant, de kom ind, og saa paa dem med store forventningsfulde øine.

Saa blev de fordelt. – Budeien skulde løse. Sidsel og underbudeien og indejenten skulde med hver sin svolk styre dem ud gennem døren; ude i gjeilen skulde karerne staa og ta imod, styre paa ret vei – bølingen skulde op i Nordenget idag – og skille dem, som røg sammen, og ude vilde Kjersti [38] og Bjørnen staa og se paa det hele gennem grinden.

Øieblikket var kommet!

Kjersti gik op paa baasen til bjældkoen. Den retted sig op, løfted hovedet saa høit den kunde, og stod dørgende stille som en mur. Den vidste nok, at *den* var den fornemste her, at *den* skulde gaa først ud og ind gennem fjøsdøren; men den maatte ogsaa te sig, naar Kjersti selv gjorde hende den ære at knappe paa den hæders- og magtstegnet, bjælden, og selv løse den. Kjersti knappede bjælden paa og løste baandet, som faldt klirrende i gulvet. Da svinged den langsomt og besindig som et stort tungt skib fra baasen; høitidelig og alvorlig tog den kursen mod døren; den bar hodet saa høit og støt, at en ikke kunde se hornene bevæge sig engang, og bjælden gav bare et bestemt slag for hvert steg.

Den næste var storoksen; den løste budeien; den seiled ligesaa stø og tung og med hornene saa høit, at de næsten tog taget, og saa vide, at det saa ud, som de fyldte hele midtgangen. Sidsel havde aldrig set, at den var saa stor. Og saa kom de efter tur, Brandros og Morlik, Kranslin og Reindrople, Svartsi og Drive, Farskol og Litago, Sommerløv og [39] Spasergang, Mørkei og Guldros, hele rækken nedover til kvigerne, hvis navne ingen rigtig hugsed endnu, og smaaokserne, som slet intet navn havde. Og eftersom de kom nedover, gik det fortere og fortere, de strakte hals og sled i baandene, de stupte paa knæ, idetsamme klaverne slap, sprang op igjen, saa det knaged i benene, løb lige paa væggen eller op i fôrgangene, stimed mod døren, kom to og to jevnside, kjørte sig fast, saa det sak i de tykke maver, og alt i et kom der nye bagfra, som trykked paa, risped med hornene, stanged, brølte; saa glap taget og hele klumpen styrted ud.

Den sidste Sidsel saa, var Kroghornet, som slog bagud og gjorde et langt spræt efter ud igjennem fjøsdøren.

Der ude var det støi og leven. De løfted hoderne og snøfted mod lien, og saa blev de som yre; gamle stivbenede kjør som ungfæ slog bagenden i veiret, gjorde kaade kast bortover, røg sammen i kaadhed og i sinne, saa det knaged i hornene, gav et kort brøl, naar de tabte, røg paa en anden og en tredje, det hele blev et eneste virvar af rauten og brølen, knagen i horn og i gjærder, smelden af svolk og rop af

mennesker, og frem og tilbage [40] gennem virvaret med hornene høit over det hele, gik storoksen som en vældig sneplog og gjorde vei.

Bare bjældkoen stod rolig og saa paa, den turde ingen røre.

Endelig var budeien kommet i spidsen og lokked; da slog den hodet op, rauted, saa det ljomed, og satte efter. Efter den kom Brandros, endnu saa sint, at den snøfted; nu havde den tugtet alle, som var tugt værd, og havde den ikke faaet bjælden, skulde den ialfald være bjældkoen nærmest. Efter den kom Kroghornet, høi og vigtig, tæt indpaa, men Brandros forstod ikke spøg idag, langed ud med det ene bagbenet, og traf den midt i planeten saa det gnistred for øinene. Men Kroghornet bare rysted paa hovedet – lod som ingenting – sligt var vel skik blandt kjør.

Lokkingen tiltog, den ene efter den anden blev opmerksom, satte efter, snart var det hele under rauten og brøl, rop og bjældeklang, lokking og smeld af svolk i sterkt løb opover mod Nordenget.

Deroppe var det slet og vidt og mindre farligt; ungfæet dansed bortover i vild leg, og der stod den sidste kamp mellem dem, som ikke havde faaet afgjort styrkeforholdet endnu; [41] thi denne første kamp var afgjørende for hele sommeren. Men snart faldt de til ro, om et par timer græssed de fredelig side om side.

Folkene begyndte at gaa hjem. Bare budeien og Sidsel skulde være igjen en stund endnu for at passe paa, om noget hændte. Og der hændte noget. Brandros var den eneste, som ikke havde slaaet sig til ro, den gik snøftende og urolig frem og tilbage – det var nu egentlig den, som skulde havt bjælden – og saa røg den paa bjældkoen. Det blev et basketag, saa torven spruted; saa hørtes et knæk og et kort, voldsomt brøl – Brandros's ene horn hang og slang.

Den rysted paa hodet, saa blodet skvat, satte i nok et brøl, vendte og satte i fuldt sprang benest hjem og lige ned til fjøsdøren, og der satte den i at raute, som den vilde rive hele gaarden ned.

*

Efter middagen slap de kalvene. Sidsel døbte dem Gulddrople, Rødsi og Morskol, – oxen skulde ikke ha noget navn endnu –; hun saa nok, at Kjersti undred sig over, at hun ikke kaldte nogen af dem Bliros, men det lod hun sig ikke merke med. De fik dem ud [42] af bingen og fremover fjøsgulvet paa den maade, at de havde hver sin bømte med en drikkeskvæt i. Kalvene kjørte hovedet nedi lige til bunds, og saa løb de med bømterne; kalvene vilde ha den sidste skvæt, og saa løb ogsaa de – med

bøtterne over hoderne som en hætte. Udenfor fjøsdøren napped de saa bøtterne bort – og der stod de, som aldrig havde været udenfor bingen før med en gang midt ude i den store forunderlige nye verden.

De saa ned og rygged tilbage, som om de stod ude paa en trap. Men snart voved de at flytte den ene foden forsigtig frem, saa den anden.

Det gik langsomt, steg for steg, men saa – det var fast grund under føddeme her ogsaa, dette var bare en større, men en saa forunderlig lys kalvebinge, hvor der vist var langt til væggen – vips, satte de halerne i veiret og fór afsted som de vildeste skogdyr.

Og det blev et rend fra gjærde til gjærde, paa kryds og tværs og i ring gjennem de store jorder, og hver gang, de løb over en haug, saa Kjersti og Sidsel halerne staa ret op mod himlen som et styre. Sidsel syntes aldrig, hun havde set noget saa morsomt. Men de kunde ikke længe holde sammen, snart løb de [43] til hver sin kant, og om kvælden maatte Sidsel søge dem op i de yderste kroger af jorder og lokke dem hjem en for en med en bøtte; for de havde begribeligvis ikke det vet paa verden, at de skulde gaa hjem, de som var ude for første gang.

*

Sidsel laa igjen ude i det vesle gangkammerset. Det var kvæld den første dag.

Hun læste først den lille aftenbøn, hun pleied, strakte sig, kjendte sig saa inderlig deilig og træt i kroppen.

For en dag, – hun vidste den havde været lang, men neimen, om hun skjønnte, hvor der var blit af den. Hun maatte tænke det op igjen endnu en gang.

Men søvnen kom lurende og kasted billederne om hinanden. Der saa hun et par store horn, der pløied som en sneplog gjennem et helt mylder, og der saa hun Brandros, som stod paa baasen og skakked paa hodet med en stor klud om det ene hornet, ligned akkurat en gammel kjærring, som har ondt i hodet og bærer skalletørklæde, og der – hun syntes rigtig hun saa et vers, som hun engang havde hørt:

[44] Kalvan dansa, rompa stod
Høgt opmed lidom.

Og saa sovned Sidsel Sidsærk.

*

Næste dag fik Sidsel Sidsærk madskræppen paa og drog til skogs med
smaakreaturerne – Kroghornet fik hun ikke med; den satte benest op i Nordenget
til kjørne.

Den dagen blev lang; det var saa underlig ensomt og stille i skogen; hun kom til at
tænke paa saa meget, paa mor og Jakob og Kigud Slot, og det var ikke frit for, at
hun kom til at græde.

IV. Til fjelds

[45] Op over lien paa den anden side af dalen drager et stort tog.

Kjersti Hoel staar selv hjemme i kammersglaset og følger det med øinene, saa langt hun kan, til det forsvinder over likanten inde paa fjeldet. Det er bølingen, som drager tilsæters idag.

I spidsen rider budeien selv paa jægerhesten, som har faaet kvindfolksadel paa, en høi karm, der ser ud som en lænestol, og der høit oppe sidder hun helgeklædt og i hvidt skaut, rød og rund og selvbevidst. Nu er hun den vigtigste, den som har at kommandere. Efter hende kommer to karer, som fører hver sin hest, der formelig bugner i ryggen under den tunge kløv. Saa kommer bølingen i stolt orden. Først bjældkoen, saa Brandros med [46] sit skjæve horn, saa Kroghornet, saa Mørkei og derpaa hele rækken nedover – undtagen Farskol og Litago, som skal være hjemmekjør og lære op kalvene til at følge – indtil storoksen, som gaar sidst, ligesom for at passe paa.

Derpaa kommer gjederne, som skynder sig og gjerne vil forbi, saa sauerne i en tæt klump, derpaa fire store griser og tilslut underbudeien og Sidsel Sidsærk med gjæterskræppen paa ryggen.

I førstningen har det gaaet som en dans, alle hugser fjeldet fra forrige sommer, alle har længtes did, ingen synes, de kan komme fort nok frem.

Men eftersom de stiger, blir det brattere og brattere, solen kommer høiere op og steger dem i ryggen, griserne begynder at sakke, søger at stikke af paa hver sti for at lure sig til lidt skygge eller finde en sølepyt at kjøle sig i; gjederne og sauerne merker, at de trænger lidt i maven, smætter bort, hvor de ser en løvbusk at nappe af, et gjærde at kige igjennem eller en grøn flek, og fjorkalvene, som ikke har været paa sæteren før, skjønner ikke hastverket og giver det hele op, naar ikke svolken er over dem.

Og saa maa Sidsel Sidsærk ud af veien, [47] ind paa stier, bag busker ned i skogsnar og myrsøkker og pille dem frem igjen, og aldrig før har hun faaet dem ind fra den ene side af veien, før de smætter ud paa den andre.

Hun har maattet ta sit ene strømpebaand og stutte op sidsærken med idag, saa den ikke skal være i veien, for hun maa løbe og mase og lokke og rope uafbrudt.

Det er stridt nok; det lyse haaret blir ganske vaadt, og ansigtet blir rødt som en tyttebærkart; men hun merker det ikke, saa optat er hun af det, hun skal gjøre. Det er hun som er ansvarlig for smaakreaturerne i hele sommer, at alle kommer frem og at alle kommer fede og blanke hjem til høsten; de har ligesom ansvaret for hver sin ende af bølingen, hun og budeien, og endda det bare er bagenden hun har, saa vil hun ikke ha den skam, at hun ikke skulde faa alle med.

Langsamt stiger de høiere og høiere, snart ligger hele dalen under dem dyb og bred og lysegrøn. Grantrærne blir mindre og glisnere, smaabirken tettere, snart møder de de første udsendinger af krækling og kjærringris (dvergbirk). Men saa er de ogsaa oppe over likanten.

Da er det, som et tungt tag glipper, al træthed er som strøget af baade folk og fæ, [48] hele fjeldets vidunderlige ro og friskhed strømmer mod dem, de er i en ny verden; foran dem ligger fjeldet i uendelige sletter og skraaninger, til det taber sig langt langt borte i blaanende fjeld med hvide snestrimer over; og ser de sig tilbage, saa er dalen borte, sunket ned, paa dens anden side ser de ogsaa vide fjeldsletter med blinkende vand og grønne sæterbygder.

Alle puster ud, alle ser sig om; der kommer slig ro over alt; rent af sig selv ordner kreaturerne sig paa den stenede vei, som bugter sig i det uendelige fremover, prøver ikke at stikke af mer, men gaar jevnt og langsomt. Nu faar ogsaa Sidsel Sidsærk stunder til at se sig om. Saa vidt har hun aldrig seet, og heroppe skal hun være hele den blanke sommer.

Hun føler sig med engang saa underlig liden i alt dette uendelig store; men hun blir slet ikke angst, bare høitidelig og stille.

Hun kommer til at tænke videre fremover, ud over denne dag og denne sommer, mange somre fremover; engang skal hun ogsaa være stor og voksen ligesom budeien, som hun ser høit oppe paa hesten, der langt foran, engang skal kanske ogsaa hun sidde der og ride i spidsen.

[49] Kløvhestene vil ikke gaa langsomt under sin tunge bør, de langer ud, forbi budeien, og snart er de borte over en fjeldkam der langt foran. Toget kommer langsomt efter, time efter time gaar det fremover, over aær og bækker, forbi sætre og myrer og blanke fjeldvand.

Sidsel faar endog sidde op og ride en stund istedetfor budeien, som gjerne vil gaa lidt.

Det begynder at lakke mod aften. Saa drar de høit igjennem et skar i det fjeld, som de saa i det fjerne idagmorges, og saa begynder det at gaa nedover igjen; de møder birk og en enkelt forkrøblet gran, og nedefra kommer susen af en stor elv.

De er kommet ud paa kanten af den sæterdal, hvor Hoelsæteren ligger, og ser ned. Dernede paa en slette ligger sæteren fredelig og grøn, tre sæterbol, Høgseth, Lunde og Hoel. Paa de to ryger det af piben i den stille eftermiddag.

De stanser og ser. Der er det, de skal tilbringe sommeren.

Kjørne sætter i at raute og smaakreaturerne sætter i sprang nedover forbi altsammen.

Den næste morgen tidlig er Sidsel Sidsærk [50] paa vei med smaakreaturerne bortover stølen paa Hoelsæteren. Hun har ikke skræppen paa, for paa sæteren skal hun hjem en tur midt paa dagen.

Det er blinkende solskin.

Kjørne er alt sluppet og tar raaket benest afsted i *en* linje som trukket paa en snor; bjælden klinger jevnt og dybt og blander sig med andre ligesaa dybe fra nabosætrene, og ind i denne dybe høitidelige lyd skingrer den fine rappe dingel af smaakreaturernes bjælder.

Nu skal Sidsel Sidsærk ind i dette store ukjendte, hvor hun aldrig har været før. Budeien har da ogsaa sagt, at hun ikke maa vaage sig for langt den første dag, saa hun ikke finder hjem; hun skulde høre efter de andre gjæterne og holde sig i nærheden af dem – hun vidste forresten ikke, om det var gutter eller jenter, som var gjætere paa Høgseth og Lunde iaar.

Sidsel saa sig alt i et tilbage for at tage merke paa retningen og havde ligesom ondt for at slippe sæteren med øinene.

Men kreaturerne rækked fort afsted, hun maatte etter for ikke at tabe dem rent af syne, og saa, da hun saa sig tilbake, var sæteren borte; om hende var kun de uendelige vidder [51] med hauger og myr og høie fjeld der langt borte, og det var saa vidt og stille, bare bjælderne hørtes, ikke engang suset af elven naadde hid op.

Hun følte sig med engang saa uendelig ensom og langt borte, fik slig trang til at kjæle for noget levende, at hun gik ind i flokken og kjælte snart for den ene og snart

for den anden, saa bjældgjeden blev saa misundelig, at den stanged alle de andre unda og blev staaende og gnide sig mod hende. – –

«Ho – i – ho, ho – i – ho!» lød det med engang, saa det ljomed over fjeldet. Gjederne spidsed øren, og Sidsel blev ogsaa staaende og lytte med aanden i halsen; det kom saa uventet, hun hørte ikke hvorfra, det var ligesom nær ved og fra alle kanter.

«Ho – i – ho, ho – i – ho!» endnu sterkere.

Lidt efter hørte hun bjælder, mange bjælder, og saa saa hun en stor flok smaa kreaturer komme rækkende over en bakkekam.

Det maatte vist være de andre gjæterne. Der saa hun ogsaa to halmhatter stikke op over bakken, og saa vokste der lidt efter lidt op to lange gutter, vel saa store som Jakob.

Hun blev saa forfjamset, at hun lagde sig paa knæ og gjemte sig bagom en tue.

[52] De skygged for øinene og saa nedover. «Ho – i – ho!» De lytted. «Ho – o – i – ho!» Lige stille.

«Aa hei du gut i Hoelsgjæterham,
Er du en kar, saa syn dig fram!»

De stod lidt igjen. Saa gjorde de kast, stupte over hodet og kom nedover et stykke, hujed og ropte. Men saa stansed de igjen og lytted, ligesom de ikke var sikre.

«Ho – i – ho!» De lytted igjen.

«Aa har du gjemt dig hag husk og berg,
saa kom og syn, du har hein med merg!»

Saa kom de helt ned til kreaturflokken, saa sig om. Nei, de saa ingen. Det maatte være rigtig en brand, den nye gjæteren paa Hoel, som turde gjæte bort første dagen. Det maatte være en, de kunde kjendes ved. Han havde gjerne hørt om laugerdammen deres inde paa Skraamyren – var kanske alt der.

Ja, saa fik de ta med kreaturerne hans og gaa did; men huje først, – kanske var han ikke længere borte, end han hørte, naar de tog i rigtig hardt:

«Ho – i – ho!» Dvergmaalet hørtes længe som en ljom indover.

Da det blev stille igjen, kom det lige ved, saa grant og tyndt som en fuglepip.

[53] «Ho – i – ho!» Det var Sidsel Sidsærk, som syntes hun maatte sige fra nu, da hun hørte, de vilde ta flokken hendes, endda hun syntes, det var saa leit.

De blev staaende yderst forbauset. Der bag tuen vokste der op noget lidet, rigtig en bitte liden haugkjærring i rudet nakketørklæde og sid stak, som blev staaende dørgende stil og se paa dem med store undselige øine.

De blev ogsaa lidt undselige; der havde de gaaet og brugt store ord mod en stakkars liden førkjeunge. Men ærgerlige ogsaa. De havde ventet en jevnstor kamerat.

Jo, en kunde se, der var kvindfolkstyre paa Hoel, naar de ikke engang kunde holde gjætergut!

Havde det endda været en stor førkjeunge, større end dem selv, saa kunde de haanet og jaget hende, men med denne! nei, voksne karer skjæmte ikke ud hverken kjæften eller næverne mod sligt kræ. De fik snakke til hende og høre, om der ikke kom en anden siden, og saa behøvde de ikke at ha mer med hende at gjøre; de fik greie sig i sommer to alene.

Bare skræmme hende lidt, saa hun holdt sig unda.

[54] De kom hen til Sidsel og stilte sig karslig op med hænderne i lommen. Den ene sagde:

«Er det du, som skal være gjæter paa Hoel i sommer?»

«Ja» – og hun lagde raskt til, som for at undskylde sig – «det var hun Kjersti, som vilde det.»

«Hvad heder du?»

«Sidsel – og han Jakob kalder mig for Sidsærk.»

«Hvor er du fra?»

«Fra Kigud.»

«Du er kanske søster til han Jakob Kigud? Vi gik sammen paa skolen i vinter.»

«Ja, det er jeg da.»

«Pokker, at ikke han Jakob kunde kommet selv, for vi har ikke videre brug for nogen førkjeunge her.»

Han stod lidt og ventede paa svar; men Sidsel vidste intet at svare paa det. Saa fortsatte han:

«Ja, det var bare det, vi vilde sige dig, jeg, Jon Høgseth, og han der, Peter Lunde, at du skal holde dig unda, du har ikke lov at komme over en streg fra Klininggrautstenen nedenom Skraamyren og til Pegestubben ved Høgsethraaket, [55] og gjæter du over der, saa skal han Jakob til vinteren faa al den juling, du skulde havt i sommer.»

Sidsel blev rent ræd og begyndte at skjælve i mundvigerne. Da sagde den anden gut, som var lidt mindre.

«Ja, men kan Jakob er sterk, han tar dig!»

«Ikke naar jeg faar øvd mig – hoi!» han gjorde et rundkast.

«Der ser du, hvad han kan vente sig. Pas dig saa! Og nu drar Hoelsætergutterne op paa Skraamyren og lauger sig. Hoi – ho!»

Med huj og rop drog de opover bakken igjen; men deroppe saa de sig tilbage og saa lidt tvilraadige paa hinanden, da de saa Sidsel Sidsærk staa paa samme flekken med store taarer i øinene.

Sidsel Sidsærk følte sig saa fattigslig og liden, der hun stod. Hun skulde vist ikke gjøre, saa Jakob fik juling, naar hun bare havde vidst, hvor hun ikke havde lov at være; men hun vidste hverken om Pegestubben eller Skraamyren. Hun kunde ikke gjøre andet end følge kreaturerne og saa faa greie paa det siden.

Da hun langt om længe kom op paa en haug, hørte hun bjælderne igjen. Hun blev [56] ræd og begyndte at jage sine kreaturer paa en anden kant; men da hun kom til at snu sig, saa hun der langt langt nede paa myren to hvide kropper, som sprang og hopped og stupte kraake i solskinnet rundt en blinkende dam.

Saa havde de gjætet bort kreaturerne sine!

Da fik hun sandelig ta og passe paa dem saalænge. Det kunde de da ikke bli sinte for; for hun vidste, det var den største skam, som kunde hænde en gjæter, at gjæte bort. Og det vilde da være for stor skam, om saa store gutter kom hjem til sæteren kreaturløse.

Hun tog da og passed dem, og alt i et var hun oppe paa haugen og saa om de ikke snart slutted, men det saa ud, som de havde glemte alt.

Langt om længe saa hun, at de pludselig stansede, lyttede, spejdede til alle kanter. Saa fik de travelt, rev klæderne paa sig og lagde paa sprang bortover til en anden kant. Alt i et stansede de, lyttede og sprang saa igjen. Det var saa langt, at det ikke nyttede at hujе eller rope. De løb op paa en haug paa den anden side af myren, spejdede længe til alle kanter.

Saa kom de i fuldt sprang hidover myren igjen, ligedan – tog saa veien nedenom den [57] haug, hvor hun stod; kreaturerne gik paa den anden side af haugen, de vilde ikke faa høre bjælderne.

Da vaaged hun sig til at hujе; det var for svagt; hun satte i engang til lidt sterkere.

Da stansede de og svarte.

Hun hujede engang til, og saa kom de opover. De var lidt stilfærdige, syntes vist, det var lidt ærgerligt at spørge den førkjeungen, men der var ingen anden raad:

«Har du set kreaturerne vore?» Sidsel saa bønlig paa dem:

«De gaar her nedenunder haugen. Jeg har passet dem; men dere maa ikke jule han Jakob for det.»

De blev lidt flade, men noget maatte de sige, og saa sagde Jon:

«Aa ja, for denne ene gangens skyld faar han vel slippe!»

Da Sidsel om kvelden skulde lukke kvegrinden, kom Peter Lunde stikkende forbi kvegjærdet:

«Du har ikke en fremmed sau her vel?»

«Nei, jeg har talt mine.»

[58] «Ja, det kan hændе, jeg har talt galt ogsaa, kanske var de der alle.»

De blev staaende lidt og se paa hinanden, til de blev blyge og maatte tage øinene bort.

Saa sagde endelig Peter:

«Du Sidsel, dersom du vil, kan du gjerne faa gjæte sammen med os og komme ud til laugerdammen. Skjønnte jeg Jon rigtig, saa vil han det ogsaa, og slaar han sig gal, saa *kan* jeg dænge ham, hvis jeg rigtig vil.»

«Ja, det kan du da vide, jeg saa gjerne vil.»

«Ja, saa skal jeg komme og hente dig her bagom haugen imorgen!»

Sidsel fik ikke sagt mer, for idetsamme stak han fort af om hjørnet.

Han havde set Jon, som kom fra en anden kant.

Han kom karslig med hænderne i lommen: «Du har ikke en fremmed sau, vel?»

«Nei!»

«Hm!»

«Er der borte nogen for dig?»

«Ja, – jeg ved ikke rigtig. Hm! – Og saa vilde jeg sige dig, at du ikke skal bry dig om det, jeg sagde idag. Jeg mente ikke saa farligt med det; det var han Peter, som fik mig til, og vil du, saa kan jeg dænge ham for det imorgen.»

V. Kroghornet tæmmes

[59] Det er en tidlig morgen med blank sol over Hoelsæteren.

Inde i kveen gaar Sidsel Sidsærk alene og melker gjed. Det er saa stille og fredeligt, ingen bjælder høres endnu, bare en sagte sus af elven der langt nede, og et sagte dunk inde fra fjøset naar en ko reiser sig og dunker hornene mod væggen. Derinde holdet budeieu paa og melker.

Sidsel Sidsærk har endnu for smaa næver til at melke ko, og saa har de fordelt det slig, at hun har gjederne alene.

Saa klinger det pludselig fra bakken ovenfor sæteren:

«Ho – o – i – ho!

Lidt efter svarer det lidt længere borte og næsten ærgerlig:

[60] «Ho – o – i – ho!»

Sidsel ser op, lytter; saa smiler hun saa inderlig tilfreds, gaar bort til kvegrinden og sætter i:

«Ho – o – i – ho» – Nu kan ogsaa hun ta i, saa det svarer bortigjennem alle hauger; nu er hun ikke skjælven i maalet mer, naar hun svarer de store gutterne.

Nu ved hun, at de kommer bare for at hente hende, og at de idag tør komme helt ned til sæteren med kreaturerne sine, fordi de har ærend; – de har aftalt det baade med hende og budeien. Og hun kan høre paa bjælderne, at de jager af alle kræfter, og at han, som er bakerst – det er nok Peter – er ærgerlig over, at han ikke kommer først.

Men de faar værsgod bie, til hun blir færdig, det er nu ogsaa svært tidlig, de er ude idag.

*

Hvordan det nu var eller ikke var, det havde ikke varet længe, før Sidsel Sidsærk var blit den fornemste gjæteren oppe paa Hoelsæteren. Allerede den andre dagen havde de mødt hende der straks bagenfor haugen, Peter først og saa Jon, og der var ligesom ikke [61] tale om andet, end at hun skulde være med dem, saa kunde hun

passee kreaturerne deres, mens de lauged sig, mente Jon. Ja, det syntes Peter ogsaa, og saa gjorde hun det.

Men de holdt ikke paa saa længe den dagen, det var ligesom ikke saa morsomt mer med dammen, og naar de var to alene.

Og saa var det blit sikkert, som dagen var, at aldrig før kom Sidsel om morgenen ruslende over haugen med kreaturerne sine, saa kom de der, oftest fra hver sin kant, og passed ligesom paa, hvem som kunde huje først. Og naar de saa traf hinanden, saa havde de det travelt med at lyve op, hvordan de rent tilfældigvis var kommet der, for det var ikke længer siden end kvælden før, at de havde været karer og snakket sig imellem om denne førkjeungen, som de aldrig kunde bli kvit, og sagt, at de næste dag vilde drage paa en ganske anden kant og se, om det hjalp.

Og saa kappedes de om at gjøre rundkast, og saa tog de tag, holdt paa ofte hele økten, fordi ingen vilde gi sig, og mer end én gang maatte Sidsel jage dem efter kreaturerne, fordi de glemte det hele og holdt paa at gjæte bort.

Sommetider kunde det træffe, at den ene [62] kom først, og da vilde han støt, at de skulde drage fort afsted, for den anden var vist tat paa en anden kant idag.

Og da var det næsten morsomt, syntes Sidsel, for da havde de altid saa meget at vise hende, som den anden ikke vidste om, en myrteig, hvor det var drivende hvidt af muldeblomster, og hvor det til høsten vilde bli saa urimelig mange multer – den skulde de beholde for sig selv, det var ikke værdt, at den anden fik vide det – et ryperede, hvor der var hele tretten store eg, eller en rabbe, hvor skjæftegræsset var saa urimelig langt og tykt.

Og da snakked de ogsaa mer med hende, og skrød ikke og huserte, som naar de var begge sammen.

Og saa klatred de i træerne og fandt kvæ til hende, og hun fandt skjæftegræs til dem – for skjæftegræsset er sligt, at der skal et eget lag til at se det; og de havde aldrig set hendes mage til det; fandtes der saasandt et eneste straa, saa kunde en være sikker paa, at hun fandt det, mente Peter. Ja, Jon mente mest, at hun fandt, om der intet var, han havde aldrig set sligt.

Og alt som de fandt paa!

En dag det regned, gjorde Jon en stor [63] næverhat til hende, og dagen efter kom Peter med et par næversko – det kan nok være, at budeien lo, da hun kom hjem i

den habit med de rigtige skoene i haanden. Dagen efter gav Jon hende ligesaagodt en lommekniv – hun burde ha noget at spikke med hun ogsaa, og han havde ikke brug for den, han havde tollekniv – men dagen efter kom Peter med en fin gjedhornpibe, som han havde gjort om kvælden, og den var der slig urimelig fin laad i, at det gik an at blæse: «kjærringa med staven» paa den.

Jon spekulerede en stund paa, hvad han skulde stille op mod dette sidste; men saa fandt han det.

De havde ofte set Kroghornet, som fulgte med bølingen, som en anden ko, og Sidsel havde fortalt dem at det var *hendes* gjed, men at det var aldeles uraad at faa den til at følge smaa kreaturerne, ja, at det ikke engang gik an, at ha den inde i sauhuset om vinteren – Kjersti Hoel havde sagt, at de vist fik gjøre ende paa den i høst.

Jon tilbød sig at tæmme Kroghornet; han skulde nok lære den at følge; der fandtes ikke gjed, som han ikke havde faaet bugt med.

[64] Ja, kunde han gjøre det, saa skulde Sidsel gjerne gi ham alt, hun havde.

Nei, han skulde ikke ha noget for det. Vilde hun gi ham noget, saa fik det bli hornene, naar den engang skulde slagtes ligevel. For det vilde bli gjedhornpiber, som en aldrig havde set magen til.

Ja, da vilde Peter være med ogsaa; for var den rigtig traa, saa trængtes der nok to, og saa kunde de faa et horn hver.

Jon vidste ikke, om han vilde det, for det var han, som havde fundet paa det.

Ja, men hvordan vilde han gjøre? Peter trodde ikke det gik, uden at de havde en sterkere at binde den til. Men det havde ikke Jon. Det var han, som havde den store gjedebukken, og den var den eneste, som var sterk nok.

Ja, det var sandt. Da fik han være med ligevel, dersom han vilde laane bort bukken til det.

Ja, det syntes Sidsel ogsaa, at de skulde være alle om det; det var ikke tale om andet, og saa blev det.

*

[65] Det var idag det skulde ske; det var derfor Jon og Peter var saa tidlig ude.

Kreaturene kom rækkende fort over haugen, og da de skjønnte, at de skulde faa gaa helt ned til sæteren, lagde de paa sprang – det er altid saa gildt at komme til et fremmed sted, noget nyt at se og lægge næsen oppi, kanskje lidt melrøre i grisetroen, lidt salt paa saltstenen eller et hul i gjærdet, hvor en kan lure sig til at smette igjennem uden at bli set.

Bjælderne klang, gutterne løb og skreg og hujed for at holde styr paa de værste gjederne – kanskje lidt høiere end nødvendigt.

Hvor det før havde været saa stille, blev der med engang liv og røre – budeien maatte kige ud af fjøsdøren og Sidsel Sidsærk havde sikkert glemt at melke den sidste gjeden, hvis den ikke havde meldt sig selv og stillet sig iveien for hende, da hun skulde ud af kveen.

Da Jon fik se budeien i fjøsdøren, ropte han:

«Skal dere ikke snart løse?»

«Jo, nu er jeg færdig. Er du færdig Sidsel?»

«Jeg holder paa med sidste gjeden.»

Snart var de færdige, kreaturene skulde løses.

[66] Jon havde med et sterkt vidjebaand med en spending i hver ende; den ene skulde være til bukken, den anden til Kroghornet. Han trodde nok, det var gilde greier.

«Hvor er hun henne?»

«Hun er i fjøset.»

«Da er det bedst, at jeg gaar ind selv og tar hende. Kom med bukken, Peter og hold den færdig.»

Peter lokked paa den store bukken. Den kjendte navnet sit og kom straks.

«Lad mig kjende, hvor sterk du er.»

Han tog den i hornene som for at stanges; bukken spendte imod, tog tag – de legte ofte saaledes – og satte Peter mod kvegjærdet.

«Aa jo, jeg tænker det er buk, som kan trække en gjed, om den var dobbelt saa stor.»^[61] Peter formelig lyste af kryhed.

Jon vilde ogsaa kjende. Jo, den var svinagtig sterk.

Saa gik han ind i fjøset, og lidt efter kom han trækkende ud med Kroghomet i baand. Der tog de bukken og knapped den andre spendingen om halsen paa den; nu var den og Kroghornet bundet sammen, men det saa ikke ud, som om nogen af dem lagde merke til det.

[67] Alle blev staaende lidt og vente; men bukken vilde ikke gaa, saalænge de stod der, og saa længe kreaturerne var lige ved; den stod bare og var kjælen.

Saa sagde Jon:

«Slip ud kreaturerne dine, Sidsel, og sæt vore paa raaket, Peter, saa skal vi se paa tvibeite.»

Sidsel aabned grinden, kreaturerne rækked ud og tog den sedvanlige vei opover haugen.

Peter drev de andre efter.

Da syntes bukken, det var paa høi tid at labbe efter og tog et skridt. Den maatte rigtig se sig tilbage.

Hvad var det for fanteri, som hang igjen?

Der stod Kroghornet med alle fire plantet fast i jorden og bare strakte hals.

Pyt ikke andet! Den tog et par skridt. Kroghornet maatte med, men den lagde hodet bagover og stritted imod.

Da spendte bukken i, satte hornene høit tilveirs og lagde sig i baandet. Den skulde vise, at den ikke blev heftet af slikt fanteri!

Kroghornet maatte med; men den stritted og stritted imod af alle kræfter, tilslut røg den paa knæ med forbenene; men bukken gik, [68] som ingenting var, og saa maatte den gaa med paa knærne bortover hele den flade sætervang.

Sidsel Sidsærk og gutterne hvinte af glæde, og selv budeien maatte sætte i at le.

Da den kom bort til kanten af haugen, hvor det blev mer ulændt, fandt den det fornuftigst at reise sig og dingle med paa benene; men den hang endnu godt i.

De drog sin sedvanlige vei indover fjeldet.

Lidt efter lidt saa det ud, som Kroghornet fandt sig i det uundgaaelige. I førstningen gik den sur og tvær og lod sig dra; men da det led udover dagen, blev vist maven lidt slak, den begyndte at gaa stille og æde, som en anden gjed, saa bare op en gang imellem, naar den hørte den grove kobjælden der langt borte.

Da blev der ikke saa morsomt længer, og saa begyndte de som sedvanlig at ta tag og gjøre kast, og det holdt de paa med, til det snart led til den tid da de skulde hjem til middagshvil.

Da sagde Jon:

«Ja, nu faar vi slippe hende løs paa prøve. Nu tænker jeg nok., hun er kureret.»

Ja, det vilde de andre ogsaa.

[69] Saa lokked de paa bukken; den kom vaggende med de store horn ret op og Kroghornet dinglende med. Jon løste bukken fra, og saa lagde han sig paa knæ foran Kroghornet og tog den i skjegget.

Den skrabed med foden, som gjeder pleier, naar de vil slippe for det taget; men Jon slap ikke, – han vilde holde formaninger til den først:

Nu havde hun set overmagten, hun behøvde ikke indbilde sig, at hun var nogen ko. Herefter skulde hun være folk, ellers skulde hun faa med ham at bestille. Han rykked i skjegget for at gi formaningen eftertryk. Det gjorde ondt, Kroghornet gjorde et spræt ret frem, saa han trilled bagover, og satte bent over ham med baandet efter sig og satte i trav ud over myren i retning af kobjælden.

Jon sprat op igjen, trampet i marken af sinne og satte efter. Sidsel Sidsærk og Peter var alt paa vei. De ropte og skreg og løb og lovte Kroghornet alt ondt, om den ikke stansed; men Kroghornet lod, som den ikke forstod. Den løb. De efter. Gutterne blev sintere og sintere; det havde nu ikke hændt, at de ikke kunde jage ind en gjed, og saa vilde [70] de ogsaa begge gjerne være først. Det gik fortere og fortere, og endda Sidsel Sidsærk var let tilbens, hun som havde næversko, saa sakked hun bagud – hun havde nu ogsaa denne sidsærken at vasse i og havde glemt at stutte op idag, da det hastet saa med at komme afsted.

Snart saa hun i sidste snærten af dem, da de forsvandt over en haug paa den andre siden af myren, – jamen var Peter kommet foran nu; hun trodde nok, han var raskest ligevel – selv var hun bare midt ude paa myren endnu.

Hun stansed. Det var vist bedst, hun gik tilbage ogsaa og fandt op kreaturerne, ellers var de istand til at gjæte bort allesammen.

Hun tog retningen did, de var kommet fra. Da hun kom bortmed haugen et stykke, hørte hun et døn, som blev sterkere og sterkere, kun kjendte formelig, at bakken bæved under hende. Og der langs haugen kom en diger hestestroe. Der var en mængde af dem, føl og ungheste og voksne heste, brune og blakkede, sorte og hvide, og alle var de saa skinnende blanke og fede og kjiipne.

De løb om hinanden i trav og kasted ^[71] med hoderne, og det drøned under dem som en svag torden.

Sidsel blev staaende halvt ængstelig, en saa stor flok havde hun aldrig set før. Men de var vare, løb slet ikke paa hende, bare et par stansed, spidsed ørene og saa, hvad dette vesle var.

Saa løb de igjen, om et øieblik var de forbi, – hun hørte bare drønet af dem, da de slog ind paa raaket til sæteren.

Men kreaturerne havde de sagtens skræmt, for dem fandt Sidsel ingensteds. Hun løb fra haug til haug, hun lytted og løb igjen.

Da intet nytted, fandt hun det var bedst at gaa hjem.

Det var første og eneste gang, at Sidsel Sidsærk kom kreaturløs hjem.

Men derhjemme laa kreaturerne fredelig i kveen og ørted – de var gaaet hjem af sig selv. Hestestroen var der ogsaa, gik og slikked salt, som budeien havde strødd ud.

Ud paa eftermiddagen kom ogsaa budeierne fra de andre sætrene og spurgte efter gjætergutterne sine; kreaturerne der var ogsaa kommet hjem for længe siden.

Langt om længe kom da ogsaa Jon og Peter; de trak Kroghornet mellem sig.

^[72] Da budeierne lo af dem, blev de lidt flade, – at de havde gjætet bort, kunde ikke negtes; men – ingen kunde nu si, at de kom kreaturløse hjem, selv om det kanske saa noget mandsterkt ud, at der var to lange gjætere til en gjed, hvor diger den end var.

Det havde gaaet galt idag, mente Jon, men den skulde ikke slippe med det. De skulde ta den igjen imorgen ogsaa, – den skulde tilpers!

Men det blev der ikke noget af; – Kroghornet vidste bedre. Da de havde løst den, blev den staaende med opstrakt hals og se bortover mod hestestroen, som netop holdt paa at trække bort. Slig stod den lidt. Saa slog den pludselig ud med bagbenene, som en anden hest og satte efter.

Baade budeierne og gjæterne blev staaende og gabe, da de saa, at den slutted sig til hestestroen.

Mente de ikke, at den indbildte sig, at den var hest.

De blev staaende længe og se uden at si noget. Da sagde Jon ganske tørt:

«Havde der været elefanter her, saa havde den gjerne indbildt sig, at den var elefant.»¹²

VI. Hjem fra sæteren

[73] Den lyse sommer skrider raskt frem, den er kort, men heftig oppe paa fjeldet.

Den begynder med piblende lysegrønt omkring hver tue, i de sagte skraaninger og bortover de uendelige myrer; rypeparrene gaar alene omkring og knurrer og skjænder, naar nogen kommer rederne for nær; myg og klæg surrer gennem luften og kjørne sætter halerne i veiret og skjener afsted for at undgaa deres iltre stik, og over det hele ligger ølrøgen tyk og mørkeblaa og hindrer det frie udsyn.

Men snart kommer der blaabær og myruld og multebloomster, og en vakker dag piber det overalt omkring rypemødrene, som skjænder end værre, naar mange smaa lyse nøster svirrer et par alen op og nogle alen frem og falder paa hodet igjen ned i lyngen; da gaar [74] kjørne rolig og besindig bortover alle fjeld og finder det fineste krydrede græs, og ølrøgen svinder, luften blir saa tindrende klar, at en ser lige fint og skarpt fjeldet mile borte som den nærmeste tue. Saa falder multebloomsterne, snart gulner og rødner det bortover myrerne, røslungens fine blomster farver alle knauser og berg, det grønne svinder, fjeldet blusser i brunt og rødt paa den hvide renmose, der hist og her stikker frem som skinnende sneflekker. Det er høsten som nærmer sig.

Oftest er der sol, og da er det herligt at være gjæter.

Men der kan ogsaa komme dage, da taagen lægger sig ned som et tæt graat teppe, som jorden med tuer og busker og lyng ligesom smyger tæt indunder og blir borte et par armlængder fremme, og ud af den kommer der en fin, fin støvregn, der lægger sig som bittesmaa graa perler paa hvert straa og paa hver barnaal, saa hvor en kommer nær, drysser det vand.

Da kan det være vondt at være gjæter; da er det at søge ly under hver busk med en sæk over skuldrene til skjerm mod væden eller at løbe, saa vandet sukler i skoene. For da [75] vokser der sop op, kreaturerne bryr sig ligesom ikke om andet, sætter i rend for at finde den; det kan være vanskeligt at følge, og saa faar en kanske endda en støk, naar der ved myrkanten lige foran ens ben letter et par vældige traner, som er paa gennemreise, – i taagen ser de end vældigere ud, som et par digre sauer med vinger paa.

Saa en morgen er det skinnende hvidt, der er faldt lidt sne om natten. Ikke saa, at den blir liggende, den gaar af ud paa dagen. Men da vil kreaturerne ikke mer ind

paa fjeldet, – kjørne stanser ved grinden til sæterløkken, rauter, de ved, at de tilslut skal faa slippe ind der og ta fjeldets sidste godbit med; gjederne ser sig spørgende tilbage. Sommeren er alligevel slut, alt længes til bygden.

Saa en dag aabnes grinden, kjørne styrter ind paa sæterløkken, nu ved de, at de ikke skal ind over det snaue fjeld mer iaar. Karerne er kommet op med heste, og andre, som har gaaet i fjeldet den hele sommer, hentes hjem. Kløver snøres, der vaskes og ryddes og stelles og sættes bort til næste sommer, og endelig er den lange ventede dag, bufardagen, kommen.

*

[76] Sidsel Sidsærk staar oppe paa mønet af det torvtækte fjøstog og ser sig omkring. Hun er alt reiseferdig, hun har gjæterskræppen paa ryggen, næverhatten paa, og gjedhornpiben hængende i en snor om halsen. I haanden har hun en kjep. Inde paa sæterløkken gaar baade kjørne og smaakreaturerne, streifer utaalmodige om fra gjærde til gjærde. De skjønner ogsaa, at bufardagen er kommen; thi langs væggen staar snørede kløvmeiser i række med smørbutter og ostbutter og ostbommer, og ved gjærdet staar hestene bundne med kløvsadlerne paa, forrest jægerhesten med kvindfolksadel. Karerne staar ogsaa ude med piber i munden, færdige, venter bare paa budeien, som holder paa inde og yster bufarosten, den sidste, af den melk, som er melket imorges, og som de ikke kan lade staa igjen.

Jon og Peter kommer stikkende forbi kvegjærdet. De er ogsaa stillere idag, end de pleier; de blir staaende stille og se paa Sidsel, og ingen siger noget paa en stund. Saa siger Peter:

«Skal du reise idag, Sidsel?»

«Ja, jeg skal nok det.»

De ser alle uvilkaarlig ind over fjeldet.

«Aa ja, det begynder at bli ødsligt [77] paa fjeldet nu. – Jeg skal være otte dage endnu.»

«Skal du være saa længe? End du Jon?»

«Jeg skal reise iovermorgen.»

Det blir igjen stilt en stund. Saa siger Sidsel.

«Nei, nu faar jeg nok ned. De er vist færdige.»

Hun klatrer ned af taget og gaar bort til dem. De blir igjen staaende og kommer sig ikke til at si noget. Endelig siger Peter:

«Kommer du igjen til sommeren, Sidsel?»

«Ja, dersom Kjersti Hoel er fornøiet med mig. Men det er ikke ventendes, naar jeg kommer hjem uden Kroghornet.»

«Nei, saa urimelig er ikke Kjersti Hoel; for der findes ikke gjæter, som kunde passe Kroghornet.»

«Det maatte da være en hestegjæter,» mente Jon.

Det blev igjen stille en stund. Saa siger Jon:

«Det blev ikke noget af, at vi kom op paa Herfjeldet i sommer, og saa der hvor kongen har været.»

«Nei, det blev ikke det.»

[78] «Vi kommer ogsaa igjen til sommeren, begge to.»

«Kanske vi kan gjøre det da, endda det er vist svært langt.»

«Ja, det kan vi. Og jeg kan fortælle meget om det, for han far var med og skydsed.»

«Kongen?»

«Nei, ikke kongen, men amtmanden.»

«Far min var ogsaa med og skydsed,» indskjød Peter, «saa jeg ved ogsaa.»

«Ja, men han skydsed bare en gammel hurpe.»

«Ja, men den hurpen var næst efter dronningen, det var hun, som gik afsides med hende nedenunder Herfjeldet.»

Idetsamme blev der ropt paa Sidsel. Hun stod endda lidt, saa rakte hun frem den vesle haanden og sagde:

«Ja, saa faar dere leve vel da, og ha tak for i sommer.»

«Sjøl tak, sagde Jon; ja, saa træffes vi igjen til sommeren.»

«Ja.»

«Lev vel,» sagde Peter. Han blev staaende lidt med haanden hendes, og saa syntes han, han maatte si noget mer:

[79] «Jeg skal hilse Jakob fra dig jeg, Sidsel Sidsærk.»

Og saa forsvandt gutterne igjen bortmed kvegjærdet, ligesaa stilt som de var kommet.

*

Inde paa sæterløkken holdt karerne paa at kløve op; jægerhesten var ledet frem til grinden. Sidsel løb ind paa sæterløkken og drev kreaturerne sammen og talte dem vist for tiende gang idag; snart stod alt færdig til afmarsch.

Saa viste budeien sig i døren, hun var helgeklædt, som den dag, de kom. Hun slog sæterporten haardt i, dreied høitidelig den store nøglen om, tog den ud og putted den i lommen, den vilde hun passe selv og levere egenhændig til Kjersti Hoel. Derpaa banked hun haardt paa porten for at kjende, om den sikkert var i laas, gik til vinduet og saa ind, om alt var i orden og om det var godt slukket paa varmen.

Saa steg hun til hest, en af karerne aabned grinden for hende som for en dronning – hun red ud.

Efter hende kom saa rækken af kløvheste, og saa kom de igjen i den gamle orden, [80] bjældkoen og Brandros og hele rækken nedover. Tilslut kom smaakreaturerne og i halen paa det hele Sidsel Sidsærk, med kjep i haanden, næverhat paa hodet og skræppen paa ryggen.

Hun maatte se sig tilbage. Sæteren laa der saa ødslig og rar, fjeldet saa underlig ensomt og forladt; vel havde hun ogsaa i de sidste dage længtes mod bygden, men det var saa rart alligevel, nu hun skulde forlade det hele. Hun kjendte noget af det samme, som dengang hun forlod – Kigud Slot. Det var underligt, at hun skulde komme til at tænke paa det akkurat nu, – hun havde ikke tænkt paa det i hele sommer.

Nei, hun vilde ikke tænke paa det nu heller – hun havde andet at bestille. Gudskelov ligevel at de nu skulde til bygden, og at alt var gaaet godt; hun havde da alle sine – undtagen Kroghornet. Den havde hun ikke set noget til, siden hin dag,

da de tæmmed den, men hun havde hørt, at der langt borte i fjeldet var set en diger gjed, som fulgte en hestestroe.

*

Dagen lang gaar det store tog frem over fjeldet, støt og jevnt; alt er ligesom federe og [81] tungere nu end i vaar, alt træder sikrere og fastere i bakken, der er ikke tegn til, at nogen blir træt og vil lægge sig efter. Og enten det er budeien – smørkløven, som hun altid kaldes om høsten – der rund og tilfreds og rødkindet ser sig tilbage, eller det er Sidsel Sidsærk, som ser frem, saa synes de begge, at dette baade er bøling og budraat, som de kan være bekjendt at komme hjem til Kjersti Hoel med.

Det lakker mod aften, og saa med ett helder det nedover, dalen begynder at aabne sig foran dem; de ser alt lien over paa den anden side. Alle ser over did, men endnu ser de kun en stribe øverst oppe. Den eneste som ser hus, er Sidsel Sidsærk – deroppe paa skraa langt borte ser hun, at den nedgaaende sol glitrer i en liden rude i en lav graa hytte – det er Kigud Slot.

Saa med en gang er de ude paa likanten, hele dalen ligger aaben og bred og fredelig foran dem, med gule agre og korn paa stør, grønne volde og birkeliev, der flammer i gult og rødt. Der ser de ogsaa Hoel, stort og tungt og velstelt, med brede, skinnende vinduer. Det ryger fra piben, rigtig en saadan indbydende, kaffemættet velkomstrøg; nu har nok Kjersti allerede slængt paa kaffekjedlen [82] for at modtage dem, som det sømmer sig. Og nu kommer der liv i rækkerne, alle ved, at nu staar Kjersti der over i vinduet og ser, at toget svinger ned i lien; alle sætter fart paa, hestene langer ud, kjørne sætter i trav, bjældkoen rauter langt ud over dalen, bjælderne klinger, og Sidsel Sidsærk slaar en trille paa sin gjedhornpipe. Alle skal høre, at nu er det den store Hoelsbølingen, som kommer til bygds.

Saa gaar det nedover til dalens bund og saa opover paa den anden side; snart er de hjemme.

Kjersti Hoel staar selv ved fjøsdøren og aabner. Kjørne kjender hende igjen, gaar alle forbi hende efter tur for at faa et ord og bli klappet paa hodet og saa gaar de stolte og veltilfredse ind og søger hver sin baas; ikke en eneste en tar feil. – Og det haster, for de ved, at der er noget godt i krybben til velkomst, og det kan trænges, for det er ikke blit tid til at æde noget paa veien idag.

Budeien stiger af, Kjersti tar hende i haanden og siger «velkommen hjem». Saa gaar hun hen til saufjøsdøren, aabner ogsaa den og tæller gjederne og sauerne, og

da Sidsel Sidsærk kommer frem, saa tar hun [83] ogsaa hende i haanden og siger «velkommen hjem».

«Ja, men – jeg har ikke Kroghornet.»

«Nei, jeg ser det, og det er godt, saa er vi da kvit det spetaklet saa længe. Du har været rigtig flink jente, ser jeg; og jamen er du vokset ogsaa; jeg ser, at sidsærken knapt naar dig til tærne.»

Saa skulde budeien og Sidsel binde kjørne, mens Kjersti var henne og saa, de tog af kløvene, og saa paa budraatten.

Saa kom hun igjen og bad dem værsgod gaa ind, det var rent, som de var fremmede storfolk. Og inde blev de bedt ud i kammerset baade hun og budeien, og der var der dækket op baade med lefse og erterbrød og varme nypoteter, for det er forkunt mad for dem, som kommer fra sæteren – og Kjersti sad selv og skjærkte kaffen for dem og bad dem forsyne sig. Og saa maatte de fortælle om alle fjeldets hændelser, om alle dyrene og om budraatten, hvem som havde melket mest, og hvem som havde slaaet sig udaf, og saa var der bare vellæte, fordi alt var gaaet saa godt, og fordi de havde været saa flinke.

Da Sidsel Sidsærk om kvælden igjen laa og strakte sig i sin lille seng ude i gangkammerset [84] og tænkte tilbage paa sommeren og paa fjeldet, saa syntes hun ret, hun havde havt det saa godt og herligt og morsomt, som det var tænkeligt, men jamen var det hyggeligt at komme hjem ogsaa, naar en kom til en slig urimelig gjild kjærring som Kjersti Hoel.

*

Høsten gaar, alle marker blir blakke; løvet falder, træerne staar og spriker ud i den kolde luft, kornstaurerne staar igjen skjæve og tomme bortover alle agre.

Der er ikke mer føde for kreaturerne ude, og saa kommer slagtingen. Det er aarets sidste dag for gjæteren, fra den dag ophører hans ansvar; fra den dag er han ikke længer noget for sig selv, siden skal han gaa alle tilhaande. Og naar vinteren kommer med de lange kvælder, da baalet skinner fra peisen udover den store stue, mens karderne gaar og rokken surrer og karkerne laver soplimer og sælepinder og økseskaft, da skal han sidde ved vedroen, gjerne paa kvisthaugen, og passe varmen, saa alle kan se, mens han læser sine lekser.

Der ved vedroen paa Hoel, havde da ogsaa [85] Sidsel Sidsærk sin plads de lange vinterkvælder. Hun læste og hun lytted og hun hørte saa meget rart, som blev fortalt, at kvælderne ligesom blev for korte og dagene for faa alligevel. Hun vidste ikke ordet af, før det var vaar igjen, og da hun skulde se efter, saa rak ikke sidsærken længer end til smalleggen.

VII. Paa Herfjeld

[86] En morgen – der er atter høi sommer og sol over alle fjeld – sætter der pludselig i en gneldrende laat af tre gjedhornpiber paa sætervangen udenfor Hoelsæteren – en fin og to grovere.

Det er tegnet til afmarsch; idag skal Sidsel Sidsærk og Jon og Peter afsted op paa Herfjeld og se der hvor kongen var.

Nu har gutterne ogsaa faaet gjedhornpiber, og det nogen som duer ogsaa; for Sidsel Sidsærk har holdt ord, hun havde med hornene af Kroghornet og har givet dem hver sit.

Det gik ikke bedre med Kroghornet; da de endelig senhøstes fik den hjem med de sidste hestene fra fjeldet, var den saa indbildsk, at det ikke var raad at ha den i gjedhuset mer; den maatte faa være i fjøset; men [87] den likte sig ikke der heller; aldrig saa snart saa den leilighed, saa smat den ud og traved bortover til stalddøren – tjenestegutten svor endog paa, at han havde hørt den knegge. Men saa en dag, da de var inde og gav hestene, saa den sit snit, smat ind og prøvde noksaa kontant at gaa op paa spiltauget til jægerhesten. Men det skulde den ikke gjort; det var mørkt, og jægerhesten saa ikke, hvad det var, som kom nær bagbenene paa den, og dermed slog den op og gav den en midt i planeten, saa den sad i den andre væggen. Det blev Kroghornets endeligt. Der var vel ikke andre end Sidsel Sidsærk, som sørged synderlig over den – hun kunde ikke rigtig glemme den vinteren, den havde givet dem kaffefløde oppi Kigud Slot –; men nu fik den ialfald et hæderligt eftermæle. Slige horn havde Jon aldrig set; ikke bare det, at de var saa store, men der var en egen laat i dem, en kunde straks høre, at det ikke var horn af en almindelig gjed; der havde været noget merkeligt ved den, som ingen begreb.

Ja, det havde Peter ogsaa lagt merke til; naar han tænkte efter, saa trodde han, der akkurat vilde været slig laat i hestehornene, dersom der havde været heste med horn.

[88] Gjedorhornpiberne var nemlig nye idag, i brug for første gang; turen var blit opsat, til de var blit færdige.

Og det var ikke bare med gjedhornpiber, de var udrustet. De havde sine bedste klæder paa, og alle tre havde gjæterskræppen paa ryggen fuld af mad og nye staver i hænderne, – turen vilde ta hele dagen.

De satte i engang til alle tre, saa kreaturerne saa forundret op og budeien titted ud af fjøsdøren.

Saa drog de afsted – de havde drevet alle tre flokkerne sammen til én idag. Og de drev dem ret frem, der blev ikke tid til at beite, thi der langt borte blaaend Herfjeldet, langt bortenfor alle de steder Sidsel Sidsærk havde været. Jon og Peter havde heller ikke været der mer end én gang.

*

Det lakked udover mod middag, da de kom opover den sagte skraaning, som fører op til toppen af Herfjeld. Her var eneren og kjærringriset saa høit, at kreaturerne blev ganske borte, de saa bare, at det bølged bortover overfladen, eftersom de gik, hist og her [89] stak et par horn op. Her mente Jon, at de skulde lade dem efter og gaa op først, nu var de saa trætte og sultne, at de gik stille en stund; de kom nok efter, naar de vilde hvile, for gjeden gav sig aldrig, før den havde været oppe paa det høieste, hvor den kunde se til alle kanter.

Det gjorde de da.

Jon førte dem en sving længer nordover, nu skulde han vise dem akkurat, hvor kongen og dronningen kom op dengang. Ja, de var ikke konge og dronning da, men de stod paa nippet til at bli det, for de var prins og prinsesse. De satte igjen hestene sine dernede og gik. Aa, det var et stort følge, baade amtmand og skriver og officerer, saa fine, at det laved af dem, og en syv otte af de likeste mænd i bygden var ogsaa med i følget, og ligesom først af dem var Nordrummen og manden paa Hoel, som endda leved dengang, – de var i rare gammeldagse spælvester. Og udenom bortover hele fjeldet var der tæt af andre folk, som vilde se paa.

«Kongen var vel modig fin?» spurgte Sidsel.

«Nei, amtmanden var meget finere og officererne ogsaa, ja ligetil de som bare opvarted. [90] Men en kunde nu straks se, at han var kongen, for han var et hoved høiere end alle de andre.»

«Han maatte være græsselig sterk,» mente Peter.

«Ja, sterk? men en kunde vide, han havde brug for det ogsaa, som skulde styre alle de andre.»

«Var dronningen ogsaa saa stor?» spurgte Sidsel.

«Nei, hun var nok ikke stort større end et almindeligt kvindfolk. Men hun var saa stø og alvorlig og beskedelig, sagde han far; der var ikke slig flir og fjas med hende som med de andre kvindfolkene, som var med.»

«Nei, hun hurpen, som far min kjørte,» sagde Peter, «hun sad endog og¹³ lo og lasted amtmanden, fordi han havde for store næver.»

«Ja, der hører en vettet,» sagde Jon, «ligesom en voksen kar ikke skal ha næver; forresten kunde hun ikke se det, for amtmanden havde hvide vaatter paa, endda det var høisommer.»

Han blev ved at vise dem:

«Saa kom de opover her, hele følget, akkurat forbi den stenen derborte, og saa sprang kongen fra dem. Han vilde være den første [91] oppe, kan en vide. Og nu skal jeg vise jer akkurat, hvordan han gjorde, følg nu efter, saa skal jeg være kongen. Du Sidsel kan være dronningen. Kom nu!»

Han gik raskt opover den sidste skraaning, de andre fulgte efter; saa sprang de de sidste skridt, og med ett stod de paa toppen. Jon slog ud med haanden og blev staaende længe.

De andre blev ogsaa staaende, uvilkaarlig grebne af det vidunderlige syn. Ind over det uendelige fjeld laa blinkende sjøer og fjeldvand, langt borte i det fjerne stak sneklædte topper op, i hver skraaning laa grønne sætre, og mod syd, saa langt øiet kunde række, fagre bygder og mørkegrønne skogklædte aaser.

Jon slog igjen ud med haanden:

«Her er det vakreste sted, jeg har set.» Og om lidt: «Kom Sofi og se.» Han tog Sidsel Sidsærk i haanden og trak hende frem.

«Ja,» sagde Peter, «akkurat slig var det, han gjorde, det har jeg hørt ogsaa.»

«Javist var det slig, tror du ikke jeg ved det.»

«Hvad gjorde han saa mer?» spurgte Sidsel.

«Ja, saa kom de til alle de andre da, og saa begyndte de at dra ud lange kikkerter og se bortover allesteder og spørge efter navnene. [92] Amtmanden var henne hos kongen og dronningen og viste dem; først de hvide topperne derborte, det var Rondane, og saa der ret mod nord skulde Snehætten være, men den var han ikke

rigtig sikker paa, om de kunde se; og du» – Jon pegte – «der var Galdhøpiggen, den lille svarte der længst borte, og den var den høieste piggen i hele Norge. Og saa snudde de sig sydover; men da blev kongen ogsaa forundret, da han saa den store sjøen der langt nede, som er Mjøsen, og skogene langt bortenfor, mest helt til Sverige, mente han. Saa det var nu ikke rart, om han ikke syntes, han havde set mer paa en gang, selv om han var kongen. Og da de var færdige med det, saa gik Nordrummen hen og tog en hel næve med renmose; der var nok mange, som undred sig, hvad han skulde med den; men han gik lige hen til kongen og syntes den frem; og saa sagde han:

«Har du hug til at se den mosen, som vi blanded i barkebrødet i krigsaarene!»

Kongen tog et stykke og tyggede.

«Ja, der er fuglelim i den,» sagde han.

Det var blit aldeles stille rundt omkring, for de undred sig, og han far hørte endda, at en af officererne sagde:

[93] «Det er merkeligt, hvor bønder kan være taktløse!»

«Hvad er det?» spurgte Sidsel.

«Ja, det ved jeg ikke, men det er greit at skjønne, at det er noget gjildt, for kongen klapped Nordrummen paa skulderen og sagde:

«Tak, min gode mand; vi kan alle takke Gud, at der er lykkeligere dage i Norge nu.»

«Det var det jeg mente med at syne dig mosen,» sagde Nordrummen.

Saa syntes de ham denne varden her, som var sat op til minde, og bad ham rispe navnet sit paa stenen. Og det gjorde han; O. S., som skal være Oscar og Sofie, for dronningen hun heder Sofie, eller Sofi, som han kaldte hende, og saa aastallet; her kan dere se; – det blev hugget ind i stenhellen siden, akkurat efter den rispen han havde gjort.»

De saa paa bogstaverne. Jo, det var pent skrevet, mest som trykt; han maatte kunne skrive urimelig vakkert paa papir, kongen, naar han kunde faa det til saapas paa sten!

Kreaturene kom rækkende opover kanten af fjeldet; de tyed ogsaa bortover mod varden og det store stensbordet, som stod lige ved, begyndte at lægge sig, nu vilde

de ogsaa hvile.

«Hvad gjorde de saa mer?» spurgte Sidsel.

[94] «Da var der ikke stort mer. Jo, da han havde skrevet, saa syntes han nok, de trængte lidt i livet, for saa satte han i at synge til amtmanden – han havde godt maal:

«Aa har du något paa flaskan quar?»

Og saa lo de og kom frem med en kurv og dækked paa bordet her, og saa fik de skjænk og biteti – og saa reiste de igjen. Og saa tænker jeg ogsaa, vi trænger lidt i livet. Nu sætter vi os ved kongens bord og æder, vi ogsaa.»

De tog skræpperne af og satte sig paa det store tykke stenbord – kreaturerne laa fredelig rundt omkring og ørted. Skræpperne blev aabnet, og der kom frem meget godt idag. Der var baade smør og flesk og erterbrød, og i Sidsel Sidsærks skræppe var der endog flødevafler, og der var flasker med melk paa – undtagen i Jons, for han havde glemt det. Men det gjorde ikke noget, for de andre havde nok, og de trakterte hverandre, og naar Jon vilde ha melk, saa sang han bare:

«Aa har du något på flaskan quar» – og saa fik han næsten mest alligevel.

De sagde ikke stort i begyndelsen, det var saa godt at faa mad. Men da de havde holdt paa en stund, og mundene begyndte at gaa sagtere, saa sagde Peter eftertænksomt:

[95] «Jeg undres, hvad kongen æder, jeg, saadan til hverdags?»

«Det er rømmegrød hele dagen det,» sagde Jon med overbevisning.

«Ja, men naar han engang imellem skal have knivmad –?» spurgte Sidsel.

Peter havde netop lavet sig rigtig en godbit af flesk og erterbrød. Han saa paa den og rigtig nød den paa forhaand:

«Det er sikkert flesk og erterbrød,» sagde han.

Sidsel tog den sidste vaffel og bed af et stykke. Saa sagde hun:

«Ja, men dronningen æder nu vist ikke andet end flødevafler.»

Mens de sad der paa stenen og spiste, fik de se en krop der langt borte i fjeldet. Han tog ogsaa retningen mod Herfjeld. Det er rart og sjelden at se et menneske der oppe i fjeldet, og snart tænkte de ikke paa andet end ham.

«Det maa vist være en øikjeleiter,» mente Jon.

«Ja, det er det sikkert,» sagde Peter. «Men hvem er det, som skal ha hjem heste nu?»

[96] «Lad se, – det maa være paa Nordrum.»

«Ja, det er sandt. De har bare 'Gamleblakken' hjemme, og nu skal de vel til med slaataannen.»

«Ja, men da gaar han april idag. Nordrumsmærren gaar paa den anden side af sæteren, jeg saa den for fjorten dage siden.»

«Naar vi retleder ham, saa finder han den imorgen.»

«Ja, det gjør han.»

De blev siddende og se, det tog saa lang tid; det er saa rart, naar nogen kommer mod en i fjeldet; han gaar og gaar – en kan se, han gaar fort ogsaa, – men kommer ligesom ikke nærmere, han vokser saa langsomt, fordi afstandene er saa store. Kreaturerne reiste sig og tog veien ned af Herfjeld i retning af sæteren; men de vilde sidde, til han kom. – Endelig var han fremme.

Det var rigtigt – han gik og skulde finde Nordrumshestene. Han fik god besked om, hvad de vidste, saa tog han dem ikke idag, saa var han sikker paa at ta dem imorgen.

Da han var færdig med det, saa spurgte han: «Er det ikke du, som heder Sidsel Sidsærk?»

«Jo, det er nok det.»

[97] «Da skal jeg hilse dig fra han Jakob, bror din. Her har jeg med et brev fra ham. Jeg skulde ha svar ogsaa; men det haster ikke før imorgen, – jeg kommer indom paa Hoelsæteren og faar hus inat, enten jeg finder hestene eller ikke, men jeg maa se mig om lidt før kvælden, saa jeg er sikker paa, at jeg ikke har dem paa denne side af sæteren.»¹⁴ Han gik.

Sidsel sad paa kongebordet. Det var første gang, hun fik brev –; ja det havde nu heller aldrig Jon og Peter faaet; de stod rent overvældet og paa passelig afstand.

«Salve Titel Til velakte Pige Sidsel Jakobs-Datter Sidsærk paa Hoels-Sæter. Vestfjeldet. Ved Leilighed. Med Bud. Franko,» stod der udenpaa.

Hun brød lakket høitidelig og aabned. Saa læste hun halvhøit:

Nordrum Sæter Den 15tende Dennes.

Salve Titel Pige Sidsel Sidsærk. Gode Søster!

I Anledning af at Tiden tillader Det, saa vil jeg nu tage Penden i min haand og skrive til Dig og fortælle Dig, at jeg Intet haver [98] at fortælle Dig. Med undtagelse af at det er længe siden jeg haver seet Dig. Men jeg haver tilgode en Dag af Hans. Jeg gjæted for ham, da han var hjemme og hans Moder fór i Jorden. Men det var to dage, men jeg regner det bare for en, efterdi det var hans moder. Og nu vil jeg tage den dag af ham paa Søndag førstkommende Dennes. Men dersom Du haver en Dag af Peter eller Jon, saa vil jeg skrive til Dig og spørge Dig, om Du ikke kunde tage den af Dem. Men dersom Du ikke haver, saa kan du tage ligevel, efterdi jeg er stærkere, men jeg mente ikke noget med, at jeg dængte Peter ivinter. Men saa vilde jeg skrive til Dig og spørge Dig, om vi ikke kunde mødes hjemme i Kigud Slot, for jeg har ikke været der siden. Man anmodes om at møde i god betids. Tag mad med.

Med megen agtelse ærb.

Jakob Jakobs-Søn Nordrum Esqu.

D. U. S

P. S.

Svar udbedes.

Den aften sad Sidsel Sidsærk med tungen [99] langt ude i den ene mundvig og skrev svarbrev. Det kom til at lyde saaledes:

Hoels-Sæter Den 17tende Dennes.

Til

Ungkarl Jakob Jakobs-Søn Nordrum.

Gode Broder!

Jeg vil nu skrive nogle ord til Dig og takke Dig for dit meget kjærkommende brev, hvilket jeg rigtigen haver imodtaget. Det glæder mig meget at se at Du lever ved hilsen, og det samme kan berettes om mig med undtagelse af tandværk. Men jeg vil gjerne komme, og budeien siger jeg skal faa være borte om natten, da det er for langt. Og saa kan Jon og Peter faa hver sin dag. For jeg havde ikke nogen af dem. Men de sloges desformedelst, men Peter er næsten ligesaa stærk.

Her maa jeg slutte min simple skrivelse til Dig med mange hilsener til dig. Men først og sidst hilses du fra mig.

Din hengivne søster
Sidsel Jakobs-Datter
Sidsærk

E. S. Undskyld skriften. Kjære brænd dette brev.

VIII. Hjemme i Kigud Slot

[100] Sent lørdag aften kom Sidsel Sidsærk ruslende opover bakkerne til Hoel – budeien havde givet hende hjemlov til bygden, og hun skulde faa være borte til mandag kvæld.

Hun havde været tidlig oppe idag, for det var ikke tale om, at hun vilde gaa fra sæteren, før hun havde gjort fra sig morgenstellet, melket gjederne og løst bølingen. Og dette maatte gjøres tidlig; baade fordi det hastede med at komme afsted, og fordi hun vidste, at Jon nok ikke forsov sig, han som havde været saa strid paa, at han ialfald vilde gjæte for hende den første dag; og hun var da heller ikke mer end saavidt færdig, da han kom. Og han havde ikke Peter med; men hun havde snakket med Peter sent igaarkvæld, [101] og han var nok saa fornøiet med, at han skulde faa søndag for sig alene, og saa skulde de mandag være sammen om det. Og Jon havde været baade beskedlig og høitidelig, havde taget hende i haanden og bedt hende hilse Jakob og sige, at han Jon Hogseth ikke vilde regne disse dagene saa nøie, siden det var Jakob, som endelig maatte snakke med søster sin. Han vidste nok ikke, at Peter havde sagt akkurat det samme igaarkvæld.

Og saa havde hun overgivet ham kreaturerne sine, og var begyndt paa den lange vei fremover fjeldet. Hun gik og hun gik time efter time, – hun havde nu gaaet den sæterveien ofte, men havde aldrig før lagt merke til, at den var saa lang. Hun hvilte ved en bæk, tog frem nisten sin, spiste og drak vand til, og saa begyndte hun igjen. For at glemme, at tiden gik langsomt, begyndte hun at tælle skridtene, først til ti, saa til hundrede, og for hver gang hun var færdig, saa hun tilbage for at se, hvor langt hun var kommet; det forslog ikke det mindste; saa vilde hun tælle til tusen, men da hun var næsten færdig, hugsed hun ikke, om hun havde otte eller ni hundrede, og saa tog hun [102] fire hundrede til for at være aldeles sikker paa, at hun ikke havde forregnet sig.

Det gik imidlertid ikke fortere for det, og det var allerede solnedgangstid over dalen, da hun kom saa langt, at hun saa ud over den og ned; skyggen var saavidt begyndt at krybe opover paa den anden side, ovenfor den skarpe skyggelinje laa hele dalsiden endnu i rødlig aftensol; men skyggen aad sig jevnt opover.

Da glemte Sidsel at tælle skridtene mer, – det skulde være morsomt at prøve, om hun ikke kunde naa solen igjen, før den var gaaet forbi Hoel, som laa og skinned derover.

Hun lagde paa sprang ned gennem lien; men det tog tid ligevel, – da hun kom ned i dalbunden og skulde begynde paa bakkerne, var solen gaaet ned; hun saa bare det sidste glimt af den i de øverste grantopper, og et lidet blink, idetsamme den slap ruden oppi Kigud Slot.

Da stansed hun og pusted ud; det var saa stille og varmt og lummert der nede i dalen – anderledes end paa fjeldet; hele jorden aanded ligesom ud, idetsamme solen var gaaet, en underlig tung duft, som gjorde, at hun med en gang blev saa angst og beklemmt; det var ligesom hun skulde ha gjort noget [103] galt, som hun ikke kunde hugse. Da kom hun til at tænke paa, at hun skulde ha sendt førebud, folk i dalen blir altid saa ængstelige for, at der skal være noget galt paafærde, naar der kommer uventet sæterbud, og det vilde nu være for galt, om nogen skulde komme og skræmme Kjersti Hoel.

Det var derfor hun kom ruslende saa sagte opover bakkerne til Hoel. Hun ventede, at de skulde faa se hende, eller at Bjørnen idetmindste skulde melde af, saa skulde de se, at hun ikke havde hastverk, og ikke kom med nogen daarlig tidende.

Men de blev nok ikke var hende, hun saa intet røre sig paa gaarden, og saa maatte hun gaa ind ligevel.

Jo, Kjersti Hoel blev rigtig antereret, idetsamme hun kom, – hun fik ikke tid til at hilse, for hun sagde:

«Men i Jøsses navn, er det fjeldfugl, som er ude og gaar! Det er da vel ikke noget paafærde paa sæteren?»

Og saa skyndte Sidsel sig at svare:

«Aa nei da. Jeg skulde hilse fra budeien og sige, at du ikke skulde bli ræd, idetsamme du saa mig, og at det staar rigtig godt til baade med folk og fæ. Jeg skulde [104] bare faa gaa hjem og træffe han Jakob, bror min.»

«Aa Gud ske lov da,» sagde Kjersti, – «ja saa skal du rigtig være velkommen.»

Da var det, som beklemmelsen slap Sidsel, og hun følte det med en gang saa inderlig festligt og koseligt at være kommet hjem. Og Kjersti var rigtig i godlunet, hun trakterte hende og behandlet hende saa høitidelig, næsten som hun kunde være selve budeien, og da hun skulde lægge sig, fulgte hun hende endog ud i gangkammerset, som stod der akkurat saa pent, som hun havde stelt det til, da hun reiste, og blev siddende paa sengkanten og spørge om hver enkelt af alle

kreaturerne – Kjersti hugsed dem alle. Og Sidsel fortalte, – det var bare én ting som var saa urimelig leit, men hun maatte ud med det ligevel, og det kunde jo heller ikke skjules i længden. Og det var med den kalven, som hun ifjor havde døbt for «Morskol»; navnet kom ikke til at passe: den begyndte at faa horn, endda hun havde prøvet at strø salt paa, forat de ikke skulde vokse.

*

[105] Sidsel Sidsærk syntes rigtig, at denne søndag begyndte godt; for den begyndte med intet mindre, end at Kjersti Hoel selv kom ud i gangkammerset til hende med stort kaffebret med biteti og trakterte hende paa sengen, ja saa stor stas havde der aldrig før været gjort paa Sidsel, det hun kunde hugse, ja, hun trodde knapt, at dette kunde være hændt med selve budeien; og hvad mere var, da hun hopped i sidsærken, saa sagde Kjersti, at hun fik skynde sig og vokse, det skulde bli en ny, naar den ikke naadde længer end til knæs; og skjønt hun slet ikke havde sagt, noget om, hvor hun skulde træffe Jakob, saa var det, ligesom Kjersti skjønte det ogsaa, for hun laged istand en tul til hende med saa urimelig fin niste og sagde, at hun fik traktere Jakob, for han skulde vel tilbage til Nordrumsæteren tilkvælds og havde ikke tid til at komme nedom Hoel idag. Men Kjersti skyndte ikke noget videre paa, – hun trodde vel, at Jakob ikke kunde komme videre tidlig, han som skulde gaa helt fra sæteren idag, – Sidsel maatte tilslut syne hende brevet, hvor der utrykkelig stod: «man anmodes om at møde i god betids» – da forstod ogsaa hun, at det hasted.

[106] Lidt efter var Sidsel paa vei opover – Bjørnen fulgte hende helt opover did, hvor birkelien begyndte, – da snudde den og rusled hjem med sin blideste og fineste søndagskrøl paa halen.

Dalen laa for hende i stille søndagsmorgenfred, der var ingen folk ude paa veien eller marken, hist og her bortover paa gaardene stod en eller anden mand og læned sig op mod karmen i gangdøren, barhodet og i drivende hvide skjorteærmer, fra alle piber steg røgen langsomt op i den stille luft. Hun ser uvilkaarlig op paa Kigud Slot; der saa saa ødsligt og graat ud, ingen røg steg op fra piben, og dette øie, som ligesom saa ud over dalen – solen var endnu paa den anden side, saa det blinked ikke i det – det var ligesom blindt; hun kom virkelig idetsamme til at tænke paa en blind, hun engang havde set, og de rare tomme øinene hans, som fik hende til at kuldse; hun kjendte akkurat det samme nu, og saa gik hun ikke saa fort længer, hun brød sig ikke om at komme frem, før Jakob var kommet.

Da hun kom frem til Kigud Slot, var det første hun saa, de barbusker, som havde været spikret paa grindstolperne, sidst hun [107] var her; de stod der endnu, men nu var de tørket, og naalene var faldt af; hun maatte idetsamme se til døren; jo, *de* stod der ogsaa – ligedan. Men i klinken var der sat en ferskere barkvist, der havde altsaa nogen været inde der siden. Veien, som havde ført fra grinden lige forbi døren og bort til fjøsdøren, var borte, der var vokset græs over den; fjøsdøren var borte, og rundt dørstokken var der vokset op høi brændenesle; der var intet spor at se hverken af folkefod eller af fæfod.

Sidsel havde glædet sig til at komme hid, det havde ligesom ikke faldt hende ind andet, end at Kigud Slot maatte være det hyggeligste sted at komme til i hele verden. Nu følte hun sig tvertimod med engang saa forfærdelig ensom, mer ensom end nogensteds oppi fjeldet eller i skogen; hun følte det slig, som naar man gaar i mørke og er mørkræd, da man gaar varsomt, forat det ikke skal knage nogensteds. Uvilkaarlig gjorde hun en stor krog forbi baade stuen og fjøset, hun vilde heller gaa bort til den store stenen ved bækken, hvor hun og Jakob før havde havt sine legegjeier, det var kanske ikke saa ødsligt der.

[108] Da hun kom bort paa lyngrabben, saa hun Jakob, – han sad allerede paa stenen. Da blev der ligesom liv i alt det ødslige igjen, hun blev saa glad, at hun holdt paa at lægge paa sprang; men saa hugsed hun, at det ikke var passende ved et saa høitideligt møde, og det var jo ogsaa saa længe siden, hun havde set Jakob, at han var næsten en fremmed. Da han saa hende, hopped han ogsaa ned fra stenen og begyndte at børste af den graa buksen og retted paa luen – han havde endog skyggelue og ikke halmhat som hun. De blev begge saa forlegne, som om de var helt fremmede for hverandre, og de kunde ikke se hinanden i øinene, idet de handhilstes, og han gjorde et stort kniks med hodet, mens hun neied sidsærken helt nedpaa jorden. De slap hurtig hinandens hænder, og saa blev de staaende forlegne en lang stund og se udover – det var ikke saa greit at finde paa noget at sige, endda de begge havde syntes, at de maatte ha saa meget at snakke om. Endelig fandt da Jakob noget – han saa sig langt omkring og saa sagde han, som efter en lang og grundig overveielse:

«Det er et lækkert veir idag.»

«Ja, rigtig lækkert.»

[109] «Ja, vilde dette holde sig en fjorten dages tid, saa blev det ikke ondt for høiveir.»

«Nei, det blev ikke det.»

«Men det er vel knapt ventendes.»

«Aa nei, det er vel knapt det.»

Der blev stilt igjen, for der var ikke stort mere at sige om den ting. Sidsel saa stjaalent paa Jakob; hun tænkte paa, om hun skulde sige noget om, at han var blit saa stor, men saa syntes hun ikke, det gik an, for han var den ældste. Hun kom til at se paa madtullen sin, – der havde hun noget at begynde med:

«Jeg skulde hilse dig fra Kjersti Hoel og spørge, om du vilde tage tiltakke med nisten hendes idag.»

«Jo, du skal ha tak, men jeg har nu mad med selv ogsaa.»

«Og saa er du kanske sulten, som har gaaet saa langt idag.»

«Ja, det er ikke frit.»

«Da skal vi rigtig dække op paa stenen her.»

Lidt efter havde Sidsel dækket op paa stenen med alt det gode, som Kjersti havde lagt i tullen til hende, og saa sagde hun, som hun havde hørt var brugeligt, naar man havde fremmede:

[110] «Værsgod da Jakob, og sæt dig indaat,» og Jakob nøled ogsaa som brugeligt var og sagde:

«Aa tak, men du skulde ikke gjøre nogen bekostning for min skyld.»

De satte sig. I begyndelsen gik det endnu lidt høitideligt til, og Sidsel bød værsgod. Men da Jakob havde spist en lefseklining og akkurat var begyndt paa den andre, saa glemte han, at han ligesom var i gjæstebud, og kom til at sige helt naturligt og med overbevisning:

«Det var merjeleg god lefse!»

«Ja, men saa er den fra Hoel ogsaa,» sagde Sidsel.

Da var det med en gang, som de kjendte hinanden igjen, som om det havde været igaar, de stod paa knæ ved glaset i Kigud Slot og saa ud over dalen og fandt ud, hvor de helst vilde være, og som om de aldrig havde været fra hinanden, – et

øieblik efter var de i ivrig disput om, hvor det var likest, paa Nordrum eller paa Hoel. Enige derom blev de nu ikke, men da Jakob var blit god og mæt, saa gik han tilslut med paa, at de var bra hver paa sin maade, og de ialfald var de to likeste i bygden.

[111] Og nu blev det ikke maade paa alt det, de havde at snakke sammen om og at fortælle hinanden. Jakob fortalte fra Nordrum og fra Nordrumsæteren og gjæterne der, og Sidsel maatte fortælle om Jon og om Peter og bringe frem deres hilsen; og hun havde meget at fortælle om dem; men Jakob syntes, det var rart, at hun talte mere om Jon end om Peter, for Jon var nok en grei kar, men det var ikke frit for, at han var lidt flabbet.

Og saa talte de om sin fremtid. Jakob vilde bli paa Nordrum, til han blev voksen og kanske endda længer. Nordrummen havde sagt, at naar han blev voksen kar og gifted sig, saa skulde han tage igjen Kigud Slot paa odel; men han trodde mest, det var Nordrumsens spøg, og saa var det tidsnok at tænke paa det da; for Nordrummen begyndte; at trække paa aarene, han kom til at trænge husbondskar til da. Sidsel vilde bli paa Hoel; hun havde det saa godt der, som hun kunde vente, for Kjersti var saa overlag snil mod hende, hun nævnte ikke noget om sin ærgjerrighed at bli budeie selv, for det var ialfald saa langt frem, at hun ikke turde tænke paa det.

Da de saa nogenlunde havde snakket fra [112] sig, saa begyndte de at se sig om og hugse op igjen alt de havde lagt og alle de steder, de havde holdt til. Der havde de havt fjøs lige ved stuen – jamen laa storoksen igjen der endda, og der paa den andre siden af rabben havde der været sæter, hvor de havde flyttet bølingen op og ned mange gange om sommeren. Og der i bakken havde Jakob⁴⁵ havt sit sagbrug, det som Sidsel aldrig fik røre; men længer nede havde hun havt sit meieri, hvor han kom og kjøbte ost for gulerodplanker, som han havde skaaret paa sagen sin. Og der var ikke en sten eller en tue hele veien bortover til lige under Storhammeren med alle de digre bringebærrøser, hvor de ikke hadde et minde; og det var ligesom saa festligt at gaa saadan sammen – Sidsel syntes, at Jakob ligesom var blit saa stor, og det samme syntes han om hende i al hemmelighed – og snakke om dette som noget forbigangent og sige «hugser du det», alt det, en snakker slig om, blir ogsaa saa stort og gjildt.

Slig drev de paa hele dagen, – de hadde været lige borte under selve Storhammeren, og det var allerede ud paa ettermiddagen, da de igjen nærmed sig Kigud Slot. Det saa [113] ikke ud som det hastet med at komme frem igjen. Ved

bækken og ved stenen stansede de længe og sagde op igjen «hugser du det» ofte om den samme ting; de jaged paa hinanden, det gjaldt ligesom at finde paa noget nyt uafladelig, saa der ikke blev nogen pause, og alligevel at faa halet tiden ud. Endnu havde ingen af dem nævnt et eneste minde fra fjøset eller fra stuen, de havde ikke været henne ved nogen af dem endnu – de havde undgaaet at nævne mor.

Nu vidste de begge, at det nærmed sig, og at det ikke godt kunde undgaaes. De drog sig langsomt nedover den sidste rabben, og nu talte de endda mere hurtig og febrilsk og lo høit og anstrengt. Med ett stopped denne latter som skaaret tvert af – de var kommet frem paa rabben lige bagpaa fjøset. Det blev aldeles stille, og de stod lidt; saa løftede de hoderne og vendte dem mod hinanden, og øinene mødtes; de saa ikke ud, som de netop havde leet, – de var saa besynderlig store og blanke. Slik blev de staaende en stund. Saa kom pludselig en klunk af en bjælde borte fra Svehaugkanten. Jakob rystede hodet, som han rystede noget af sig, og sagde helt ligegyldig:

[114] «Tro det ikke er Svehaugbjælden, vi hører derborte?»

Sidsel svarte saa ligegyldig, hun kunde: «Ja, det er det, jeg kjender den igjen.»

«Hvem tro de har til hjemmeko paa Svehaugen iaar da?»

«Vi kunde jo altid gaa bort og se, om det er – Bliros.»

Dette var første gang siden morens død, at Sidsel nævnte Bliros høit; men det var altid lettere end at nævne mor.

Lidt efter var Sidsel og Jakob paa vei bortover til Svehaugen, de havde gaaet udenom baade fjøset og stuen i Kigud Slot – for det var ikke værdt at traakke ned græsset, havde Jakob sagt. De fandt ganske rigtig Bliros, som stod ved Svehauggrinden. Og jamen trodde de ikke, den kjendte Sidsel igjen. De kjælte for den og snakket til den og om den og gav den baade vaffel og lefse; det var ligesom de vilde gjøre det godt igjen, at de ikke havde havt mod til at gaa ind til minderne i stuen i Kigud Slot, og Jakob tog da ogsaa tilslut saa sterkt i, at han lovede paa, at han skulde kjøbe igjen Bliros til Sidsel, saasnt han blev voksen.

Da kunde Sidsel ikke greie sig længer, [115] hun tog Bliros om halsen, saa langt paa Bliros og sagde:

«Tror du, Jakob, at Bliros hugser paa mor?» – og saa begyndte hun at græde.

Det kom saa tvert paa Jakob, at han ikke kunde sige noget med det samme; men om lidt gav han sig ogsaa over, og saa kom det med overbevisning:

«Ja, skulde hun hugse nogen, saa maatte det vel være mor.»

IX. Søndag paa fjeldet

[116] Fem somre er gaaet siden Sidsel Sidsærk første gang kom paa fjeldet, og ingen, som ikke vidste det, skulde kunne gjætte, at det er hende den lange jenten, som denne søndag sidder ganske alene paa den stenen, som saa langt, nogen gjæter kan mindes, har hedt Klininggrautstenen, og som ligger saa ensomt og bortgjemt der langt borte i fjeldet. Hun er blit lang nu; sidsærken, som nu bruges til understak, naar ikke tilknæs engang, og hun har hverken næverhat eller næversko mer, men sit søndagsnacketørklæde paa, og hun sidder med en bog i fanget; for til vinteren skal hun gaa til presten, og til vaaren skal hun staa paa kirkegulvet.

Det blir ikke noget med læsningen, bogen er sunket ned i fanget, og hendes rolige, blaa [117] øine, der nu er blit saa voksne og alvorlige, glider ud over alle disse nu saa kjendte og kjære steder. Rundt om stenen ligger kreaturerne stille og ørter. Det er et stykke ud paa eftersommeren, luften er høi og klar og kjølig; saa langt øiet rækker, tegner alt sig med de skarpeste konturer, og hauger og myr blusser i høstens farver – thi de har alt holdt sit indtog her oppe – og solen skinner saa rolig og ligesom kjølig den ogsaa. Alt er saa stille, der høres ikke engang bjælder – alle kreaturer holder nok sin middagshvil – og intet rører paa sig, kun langt langt borte ser hun en falk slaa ud fra Herfjeldet.

Sidsel har set dette ligedan alle disse somre, det er blit hende kjendt og kjært, og hun kommer til at tænke paa, hvor bestandigt, hvor uforandlerligt alt dette er i al sin veksling, mens saa meget andet blir anderledes for aldrig at komme igjen; thi meget er blit anderledes, siden den første gang hun sad der og saa det samme. Kreaturerne er skiftet, de ældste er gaaet ud, og nye rykket op, den uheldige Morskol er blit voksen ko med mer end almindelig vakre horn, budeien er flyttet, en anden er kommet istedet, hendes gjæterkamerater Jon og Peter er borte, har ikke været [118] der de to sidste somre, da de blev konfirmeret for to aar siden, samtidig med Jakob; Jon er endog reist til Amerika; hun har savnet dem meget, det har været ensomt mangen gang de to sidste somre, for der er ikke kommet nye gjætere hverken til Hogseth eller Lunde. Hjemme paa Hoel har ogsaa en del af folkene skiftet, Bjørnen er blit blind, og hun selv har om vinterkvældene ikke længer sin plads ved vedroen, men paa kardekrakken ved siden af Kjersti, naar hun da ikke maa læse sin spøragsmaalsbok eller sine salmevers, til hun skal paa skolen.

Og nu blir vel alt anderledes igjen, for nu er det vel ogsaa den sidste sommer, *hun* sidder her. Og hvad skal det saa bli til? Kjersti Hoel har ikke sagt noget til hende

om det, kanske vil hun ikke en gang ha hende længer. Men hun skyver disse tanker fra sig, hun vil ikke tænke paa dette nu, da alt er saa deiligt og fredeligt og vakkert omkring hende; hvordan det saa blir, eller hvor hun kommer hen, eet er hun sikker paa, at disse steder vil hun aldrig glemme, og denne stenen, som altid har været hendes yndlingsplads, især efterat hun var blit saa alene her i fjeldet. Og hun ser sig igjen omkring.

[119] Da faar hun langt borte paa en myr øie paa en mand, som kommer ruslende i den retning, hun er, og af og til bøier sig, øiensynlig for at plukke en og anden multe, som nu er begyndt at modnes. Da tar hendes tanker en anden retning:

Hvem tro det kan være? Det kan ikke vare en øikjeleiter, for de pleier aldrig at gaa om søndagen. En multesanker kan det heller ikke være, for multerne er ikke saa langt fremme endnu, at det kan nytte. Det maa være en, som gaar i fjeldet for moro skyld. Tro det skulde være Jakob – han har hun ikke set siden ifor høst, og da sagde han, at han vilde se op til hende i sommer; men hun syntes ikke, det ligned Jakob heller, og han var ikke videre kjendt her i vestfjeldet, kunde sikkert ikke finde Klininggrautstenen, og det saa ud, som denne agted sig akkurat did, og at han kjendte myren, baade hvor multerne var, og hvor den ikke var blødere, end at det var fremkommeligt. Det skulde da vel aldrig være –? Hun blev rød, idetsamme hun tænkte det, og idetsamme kom han ogsaa ind under haugen, saa hun ikke saa ham mer.

Uvilkaarlig knytted hun om sit hodetørklæde, strøg det lyse haaret vel tilbage ind [120] under det og glatted ud folderne i stakken. Saa satte hun sig med ryggen halvt vendt mod den kant, han vilde komme fra, tog bogen op og bøied hodet ned mod den, som om hun læste.

Lidt efter dukked en ung mand op over bakken bag hende. Han var i flunkende nye vadmelsklæder med kjøbeskjærf om halsen og havde skaftestøvler udenpaa bukserne; han var ikke høi, men tæt og velvoksen, og i det unge ansigt, der saavadt havde faaet en liden skygge af dun under næsen, sad et par brune, troskyldige og trofaste øine. Han blev staaende lidt og se ned paa sletten, hvor Sidsel sad paa stenen med den hvilende kreaturflok omkring; det var tydeligt, at dette var et minde for ham, at han havde set dette billede før. Sidsel saa ikke op, men hun vidste, at han var der, kjendte ligesom i ryggen, at han stod der og saa paa hende. Han smilte, saa gjorde han en sving for at komme ned til hende fra siden af, og forat kreaturerne skulde faa tid til at bli var ham og ikke skvætte op. Han gikk stilt

lige bort til hende, saa hans skygge streifed over bogen; da saa hun op, og deres øine mødtes; de rødmed begge lidt idetsamme, men saa sagde han raskt:

«Gudag, Sidsel Sidsærk!»

[121] «Gudag. Nei, er det du, Peter, som er ude og gaar?»

De rakte hinanden haanden.

«Ja, jeg syntes, det skulde være saa rart at se de gamle steder igjen, og da Jakob vilde op og besøge dig, saa slog jeg følge med det samme.»

«Er han Jakob med ogsaa?»

«Ja, men han blev igjen paa sæteren; han var træt, for vi har været tidlig ude idag, og saa har vi lovet at tage med hjem et par gamper til Hogsethen imorgen. Jeg skulde hilse dig fra ham.»

«Var du sikker paa, at du skulde finde mig da?»

«Aa ja, jeg vidste omtrent, hvor du var i sligt veir. Og det er altid rarere for mig at rusle om her, jeg som er kjendt.»

Han satte sig paa stenen ved siden af hende og saa sig langsomt omkring.

«Synes du, du kjender dig igjen?»

«Ja, alt er saa uforandret, som om det var igaar, jeg gjæted her. Men dig kjendte jeg næsten ikke igjen; du er blit saa stor.»

«Synes du?»

«Ja, men saa er det ogsaa to aar, siden jeg har set dig.»

[122] Det blev en liden pause; saa fortsatte Peter:

«Jeg gik over Skraamyren forbi laugerdammen vor; den er reist ud.»

«Ja, den er det.»

«Jeg tænkte paa, om jeg skulde sætte op igjen dæmningen til dig.»

«Nei, det behøves ikke; jeg har min laugerdam et andet steds, som ingen ved om.»

«Jasaa.»

«Ja, det havde jeg det sidste aaret, du og Jon var her ogsaa.»

«Aa, saa var det der, du var de dagene, du blev borte for os.»

«Sommetider saa.»

Kreaturene begyndte at reise sig og rusle afsted, og saa maatte Peter se paa de gamle gjederne og se, om kan kjendte dem igjen, og han hugsed dem allesammen, og Sidsel fortalte om de nye; men snart var de kommet sig væk, og saa var der ligesom ikke mer at snakke om. De sad fremdeles paa stenen. Saaⁿ⁶ sagde Peter:

«Du har ikke næverhatten mer nu, Sidsel Sidsærk?»

«Nei, den er udslidt for længe siden.»

«Men hvad er det, du har i den snoren?»

[123] Han tog varlig fat i en snor, hun havde om halsen og trak til. Frem af barmen trak han den gjedhornpiben, han engang havde givet hende.

«Mener jeg ikke, du har den gjedhornpiben endnu!»

Sidsel blev ganske rød over, at kan skulde se, at hun var saa barnslig endnu, og skyndte sig at sige:

«Ja, jeg tar den med – sommetider.»

«Ja, jeg har ogsaa min endnu, det er det eneste, jeg har igjen fra min gjætertid,» og han trak Kroghornpiben op af indrelommen.

«Skal vi prøve?»

Saa lo de begge to og blæste «Kjærringa med staven» sammen, slig som de saa ofte havde gjort – det hørtes ikke ud, som om nogen af dem havde glemt det. Da de var færdige, blev der igjen en pause. Endelig sagde Sidsel:

«Nei, jeg faar vel efter kreaturerne jeg, ellers gjæter jeg bort.»

«Kan ikke de gaa; de finder nok hjem af sig selv, og saa kan vi gaa sammen til sæteren?»

«Jo, det kan de gjerne ogsaa.»

Det blev igjen stille en stund. Da reiste Sidsel sig og sagde:

[124] «Ja, saa faar vi vel gaa da.»

Peter reiste sig ikke, han sagde bare ganske stilfærdig:

«Kan du ikke sidde lidt endnu? Det var noget, jeg gjerne vilde spørge dig om.»

Sidsel bøied hodet og satte sig igjen uden at sige noget.

«Jeg har en hilsen til dig. – Fra Jon. Jeg fik Amerikabrev fra ham for fjorten dage siden. Han ber mig utrykkelig om at hilse dig.»

«Tak. Staar det godt til med ham?»

«Ja, han laater vel; han har faaet god plads og tjener godt.»

«Ja, Jon fortjener det; det blev en flink kar af ham.»

«Ja, det blev det. – Han spør, om jeg – vil komme efter til vaaren. Han vil skikke mig billet.»

Da saa Sidsel Sidsærk op paa ham et øieblik, men saa bøied hun hodet igjen og sagde ingenting. Peter fortsatte:

«Nu var det det, jeg vilde spørge dig, om du – vil, at jeg skal gjøre det?»

Det blev ganske stille, og han sad og saa spørgende paa hende. Hun sad længe med hodet bøiet; saa saa hun pludselig op, [125] satte sine blaa øine paa ham og sagde raskt og bestemt:

«Nei, det vil jeg ikke.»

*

Der blev ikke talt mer om den ting, og lidt efter var de paa vei i retning af sæteren. De gik om alle de merkelige steder, som de kjendte paa veien, baade om laugerdammen og om Pegestubben, og alle steder havde de saa meget at mindes fra den tid, de gjæted sammen her, og mer end én gang sagde de, at de syntes synd paa Jon, som kanskje aldrig fik komme her mer. Himlen hvælved sig høi og klar over dem, og fjeldet laa bortover med sine uendelige, stille vidder, og de var saa vidunderlig lette og glade. Skjønt de ikke havde aftalt nogen ting, saa var det, som

om de havde en hemmelig aftale, en underlig hemmelighed sig imellem, som ingen, ikke engang Jakob, maatte vide.

X. Budeien sjøl

[126] Det er første søndag efter paaske, tidlig paa formiddagen.

Sidsel Sidsærk sidder ved det lille bord ude i gangkammerset paa Hoel med den ene albue støttet paa bordet og haanden under kind, mens hun stirrer ned i en stor sort bog, som ligger opslaaet foran hende, det nye testamente, og bevæger læberne sagte, som om hun læser. Hun har ikke været med i fjøset denne morgen – den første paa mange aar – Kjersti Hoel har sagt, at hun skal faa være et par timer for sig selv og alene, ingen maa forstyrre hende.

Hun sidder der i lang sort kjole med hvid tagg i halsen, lidt stiv og ubehjælpelig, den trykker hende, saa hun kniber albuerne tæt ind til siden og ligesom ikke tør bøie [127] ryggen; det er første gang, hun har virkelig kjole paa, før har det været stak og trøie. Det lyse haaret er strøget glat bagover og sat op til en knude i nakken; det er ogsaa første gang, hun er lidt blegere end sedvanlig, og læberne, som hun rører, er sterkt røde og fugtige, men øinene er rolige og blanke, alt i alt er hun vakker, som hun sidder der i sit lille kammers og venter paa, at kirketiden skal komme. Det er idag, hun skal konfirmeres.

Det banker paa døren og ind træder Kjersti Hoel, i fuld stas hun ogsaa, gammeldags sort kjole med rynket liv, nystrøgen pibehue paa hodet og i haanden den store salmebog – den storstilede, som hun kun bruger paa høitidsdagene – ovenpaa det sammenfoldede lømmetørklæde.

Hun stanser lidt, ser alvorlig paa Sidsel og siger:

«Synes du, du er beredt nu, Sidsel?»

Sidsel svarer stilfærdig:

«Ja, jeg tror det.»

«Ja, saa er det paa tiden, at vi kommer afsted. Kom skal jeg knytte paa dig hovedtørklædet, saa du ikke ugreier haaret.»

Hun knytter tørklædet paa hende, de gaar langsomt ud og ud gennem gangen.

[128] Udenfor gangdøren staar bredkjærren med jægerhesten for:

«Nu faar du sætte dig opi hos mig, Sidsel.»

De stiger op og kjører; der blir ikke talt paa veien. Som de kjører nedover fra gaarden og ud paa veien, er hele vaarens brus om dem. Bække og elve suser, fugle i tusental synger og skraaler, insekter summer, trær og urter dufter udover den hele dal, og over det hele staar solen og kaster sit glitrende lys. Men alt dette virker ikke paa Sidsel idag som ellers; det virker som skraal, støi, som noget uharmonisk, der bringer hende til at sitre i ubehag – uvilkaarlig trykker hun sig nærmere ind til Kjersti i bredkjærren – det er ligesom hun har trang til en eneste ting, stilhed. Slig kjører de en stund.

Da kommer der pludselig som en bred bølge veltende mod dem og skyller al støien tilside, – det er kirkeklokkerne, som sætter ind saa bredt, roligt og sikkert. De overdøver ikke vaarens brus, men de tar den ligesom op, ordner, harmoniserer den, tar den som et sagte akompagnement, det hele blir som orgelbrus om salmesang.

Da blir der med engang fred, høitid, helg, [129] saa høi som Sidsel aldrig har kjendt den før. Hun kommer i en stemning, da alt udenom hende blir anderledes, lysere, høiere, høitideligere, hun føler sig saa mægtig glad.

Hun har fra det øieblik af ikke stor rede paa, hvad der foregaar.

Da hun kommer frem til kirken, synes hun, at mængden er saa stor og saa høitidelig, og hun synes aldrig, hun har set, at kirken var saa høi og saa lys.

Da hun gaar indover kirkegulvet, føler hun sig saa rank og saa fri, derinde er der ogsaa saa forunderlig lyst, og da hun ser nedover rækkerne af sine læsekamerater, som staar i række paa begge sider af kirkens midtgang med bøiede hoder, da synes hun, at alle ansigterne ligesom skinner.

Da presten kommer frem, synes hun, han er meget større end før, og at hans ansigt er saa mildt, og da han begynder at tale, forstaar eller hører hun ikke egentlig, hvad han siger, men det er noget stort og godt ligevel, det rører hende som musik.

Ved salmen synger hun ud sterkere, end hun pleier, det er, som hendes bryst uvilkaarlig vider sig ud, og da hun blir spurgt, ved hun ikke, om hun hører, men hun svarer høit [130] og freidig og ved alligevel sikkert, at det er rigtigt, og da hun knæler ned og giver presten sin haand, saa synes hun, at de klodsede alterbilleder smiler.

Helt til sig selv igjen kommer hun først, da handlingen er forbi, og hun kommer op i kirkestolen til Kjersti Hoel.

Denne tar hendes haand og siger halvhøit:

«Til lykke og velsignelse da, Sidsel.»

Hun staar lidt, ser saa op paa hende, som hun vaagner, smiler og hvisker sagte:

«Tak, Kjersti Hoel.»

Saa er det slut, og de gaar ud af kirken.

Udenfor kirkedøren staar Jakob og Peter. De løfter paa luerne og haandhilser først paa Kjersti Hoel, og saa kommer de til Sidsel ogsaa efter tur, løfter paa luerne, tar hende i haanden og siger:

«Til lykke og velsignelse!»

Saa gaar de langsomt bortover kirkevangen – det er saa mange, som skal hilse paa Kjersti Hoel og spørge, hvad det er for en jente, *hun* har havt paa kirkegulvet idag – endelig kommer de til bredkjærren, som allerede er forspændt, stiger op og kjører paa hjemveien. De taler ikke sammen. Først da de er kommet hjem, siger Kjersti:

[131] «Du vil vel gjerne være alene en stund i eftermiddag ogsaa?»

«Ja tak!»

*

Om eftermiddagen sad Sidsel Sidsærk igjen alene i det vesle gangkammerset. Bjørnen, som nu var blit blind, laa udenfor døren, – de gangene den var ude af kjøkkenet, hvor den som oftest holdt til i sin egen krog, havde den valgt denne plads fremfor sin forrige ude paa hellen udenfor gangdøren; *der* gik der saa mange, og de gik saa uvorrent, at de spændte til ham; Sidsel gik altid saa vart.

Nu sad hun ikke og læste i nogen bog, hun sad ret og slet med sidsærken, som hun forresten ikke havde brugt den sidste vinteren, og som nu saa saa besynderlig liden og lappet ud, udbredt foran sig paa sengen. Da hun denne eftermiddag var kommet ud i kammerset sit, hvor aftensolen faldt paa skraa ned gjennom det lille vindu og tegned det af paa sengeteppet – om aftenen kom solen paa en anden side af værelset end om morgenen – var hun saa underlig rolig og tilfreds; hun syntes slet ikke, hun hadde nogen [132] trang til at sætte sig ned og tænke paa alvorlige ting eller at læse; hun syntes, det faldt saa ligetil og naturligt at pusle og være glad uden at tænke egentlig paa nogenting. Hun lavde ikke noget gods paa denne jord, men hun

havde da en liden kiste, som hun havde faaet det andre aaret, hun var paa Hoel, og i den var der baade leddik og rum i laaget, og der havde hun samlet det lille, hun havde, og som hun havde syntes, det var umagen værd at gjemme paa. Nu tog hun den frem og aabned; det var saa morsomt at tage frem og se paa hver liden ting og mindes.

Der var en gammel skrøbelig foldekniv – den havde hun faaet af Jon den første sommeren i fjeldet, og der var et brev fra ham, som hun havde faaet i høst og som ingen vidste om, hvor han spurgte hende, om han skulde faa lov til at sende hende og Jakob amerikabillet, naar hun var blit konfirmeret. Hun havde ikke svaret ham endnu, men nu skulde hun snart gjøre det og takke ham, for hun vidste, at hun aldrig kunde reise.

Og der havde hun gjedhornpiben, som hun havde faaet af Peter – hun fik slig lyst til at prøve den, men turde ikke, fordi det vilde høres rart ud – og ved siden af den [133] et silkehalstørklæde, som hun havde faaet af ham til jul, sendt med Jakob; hun havde ikke selv set eller snakket med Peter siden hin dag oppe paa fjeldet ifjor.

Og der havde hun det brevet, som hun havde faaet fra Jakob, det eneste, dengang da de skulde mødes oppi Kigud Slot; han havde det ikke med at skrive, Jakob, men hun havde da ogsaa et par andre smaating, hun havde faaet af ham.

Og der nederst paa bunden havde hun et tørklæde, som hun aldrig havde tat frem før; det var efter mor; nu var det ligesom første gang, hun rigtig turde tænke paa mor; hun tog det frem og bredte det ud paa sengen, og da hun i det samme fik øie paa sidsærken, som hang paa væggen, tog hun ogsaa den ned og bredte den ud; saa satte hun sig ned og saa paa disse fattige ting; nu kunde hun rigtig tænke tilbage uden at bli saa haabløst sørgmodig, tænke tilbage paa alle de rige minder, som disse fattige ting gjemte, ikke mindst fra tiden oppi Kigud Slot. Slig blev hun siddende længe; hun begyndte med begyndelsen, saa langt tilbage hun kunde hugse og gik fremover helt til den dag idag, minderne kom saa let og i bestemt rækkefølge, [134] og alle var de ligesom gode, – alt, som havde været ondt, blev enten borte eller fik ligesom et lysere, et formildet skjær.

Pludselig banked det paa døren, og før hun fik tid til at gjemme det bort eller sans til at reise sig, kom Kjerste Hoel ind.

Hun saa, at Kjersti straks saa disse ting, men hun blev alligevel ikke forlegen, for Kjersti smilte og sagde:

«Jeg ser, at du nok sidder og tænker paa mor din idag, Sidsel, og det gjør du ret i. Men nu vil jeg, at du skal følge med mig ud i kammerset mit. Det er noget, jeg vil snakke med dig om.»

Sidsel blev halvt forvirret med det samme, saa alvorlig havde Kjersti aldrig talt til hende før. Hun reiste sig stiltfærdig og fulgte.

Kjersti gik foran ind gennem kjøkkenet og lige mod kammersdøren. Sidsel lige efter, og det kan nok være, at de andre saa op og undred sig over, hvad dette skulde bety.

Da de kom ud i kammerset, satte Kjersti sig paa den ene side af bordet og bad hende ta plads ved den anden.

Saa sagde hun:

«Ja, Sidsel Sidsærk, nu er du altsaa voksen, og heretter skal du raade dig selv. Nu har [135] jeg holdt det sidste, jeg lofte mor din; og jeg kan idag si dig, at jeg bare har havt glæde af det, du har artet dig vel, som enhver bra jente skal gjøre; og vil du skikke dig ligedan for fremtiden, saa tror jeg nok, din mor vilde været tilfreds baade med dig og mig. Men fra idag af har ikke jeg ret til at raade over dig længer, herefter faar du selv vælge, hvad du vil og hvad du synes er rigtigt. Jeg vil da spørge dig – du skal vælge aldeles frit – om du nu vil være her længer, eller du nu, da du skal til at sørge for dig selv, heller vil prøve noget andet. Jeg kan lægge til, at jeg gjerne vil, at du skal være.»

Det blev aldeles stille lidt. Da saa Sidsel op med store taarer i øinene og sagde:

«Jeg vil bli hos dig, Kjersti Hoel, saa længe du er fornøiet med mig.»

«Det tænkte jeg ogsaa, at du vilde. Og derfor har jeg ogsaa tænkt paa noget andet. Vel er du svært ung endnu, men det er ikke altid galt at begynde tidlig. Du har vist dig saa paapasselig og saa flink baade i fjøset og paa sæteren, at jeg nok tør betro dig det. Hvis du vil, saa fæster jeg dig med en gang til budeie paa Hoel.»

ANDRE KJÆRRING-EMNER

Veslemarthe

[139] Det var tidlig om morgenen. Oppe paa en haug straks ovenfor gaarden sad Veslemarthe, en liden jentunge paa otte aar, og saa paa skraa opover den store birkeli, som strakte sig i det uendelige bortover, øverst oppe brudt af en mørkere stribe, hvor granerne begyndte at trænge sig nedimellem. Af og til trak hun det rudede nakketørklæde bort fra øret og lytted spændt.

Nei, ingenting at høre! Det var da ogsaa svært, saa det trak ud iaar, før der vilde komme rigtig ordentlig vaar i luften! Det havde jo været saapas varmt midt paa dagen, at sneen var gaaet bort her paa solsiden, men over i baglien laa den endnu i hvide strimer langs dalsænkninger og bækkedar og sendte kolde, isnende gufs over dalen, saasart solen [140] var nede. Slig havde hun nu siddet og ventet hver morgen de sidste otte dage; men først igaar var den kommet den milde varme, som gyder sig ud over det hele, enten solen er oppe eller ei. Og da havde hun ogsaa med engang set, hvordan bækkene vokste og fyldte dalen med sit sus, og hun havde set, hvordan birkeknopperne med engang svulmede op og begyndte at briste, og idag kunde hun allerede se, at der titted lysegrønt frem i den milde morgensol, som flammed ned over lierne som et mægtigt lyshav. Hendes hjerte banked:

Nu kunde det ikke vare længe!

Hun vendte sig og saa nedover mod gaarden, som laa der tilsyneladende saa fredelig med glitrende ruder og røgen ret op af piben, uden andet usedvanligt end en stor, fremmed hund, som strakte sig ude paa dørhellen.

Bare det ikke blev forsent!

Det var gjøken, Veslemarthe sad og ventede saa saart paa. Og det havde sine grunde. Thi nede paa gaarden var det ikke saa fredeligt inde som ude: inde i kammerset laa hendes mor og stred mellem liv og død.

Hun var blit syg for vel otte dage siden, pludselig, havde i den skarpe vaarluft faaet [141] en heftig lungebetændelse. Doktoren havde været der flere gange, og nu sidste nat havde han været der hele tiden, det betegned den store hund, som laa ude paa hellen.

Den første dag var Veslemarthe inde hos hende; hun laa da og ynkede sig, og Veslemarthe græd og syntes, det var slemt, moren skulde ha det saa ondt, men hun forstod ikke rigtig, før om kvælden, da hun havde lagt sig, og faren kom og sagde,

at nu fik hun bede til Gud, at de fik beholde mor. Hun havde ikke tænkt sig, at de kunde miste hende. Da bad hun ret inderlig, og hun trudde nok, det vilde hjælpe; han havde været saa inderlig snil før, som ifjor, da hun bad ham om kjælke. Faren kom med den et par dage efter, endda han slet ikke vidste, at hun havde bedt om den.

Men da hun kom ud i kammerset dagen efter, var det saa underligt. De andre græd, og moren laa der med et saa besynderlig fremmed smil og talte saa meget rart, som Marthe ikke skjøjnte, om at hun og gamle provstinden agte paa kjelke. Men tilslut sagde hun, at gamleprovsten kom efter med et helt hestelæs med chokoladekager. Da gik der et stik gennem Veslemarthe. Det blev ^[142] med engang, ligesom det var hendes skyld altsammen.

Det var nok ikke at vente, at Gud vilde hjælpe hende denne gang. For han vidste sagtens om den chokoladekagen, som moren havde havt gjemt i skabet, og som Veslemarthe havde spist op uden lov. Hun havde nu slet ikke tænkt paa at spise den heller, vilde bare se paa den; men saa var hun kommet til at brække af et lidet stykke, det var ikke saa stort, at de kunde se det engang, og hun havde ikke taget mere den dagen. Men saa blev det lidt hver dag, og saa vidste hun ikke ordet af, før der ikke var mere igjen. Først da kom hun til at tænke paa, hvor galt det var, og hun havde ogsaa tænkt at sige det til moren; men det drog ud dag for dag, og saa blev moren syg.

Havde endda moren været saapas ved samling, at hun havde faaet sagt det, saa kanske –?

Aa nei, nei, det var ikke at vente, at Vorherre vilde hjælpe hende nu, likte kanske ikke engang, at hun bad ham!

Hun kunde ikke græde, bare snudde sig og gik, saa fattig, saa fattig ud af kammersdøren gennem stuen og ud paa dørhellen.

^[143] Hun følte sig saa inderlig ensom, forladt og hjælpeløs. Hun vidste ingenting.

Bare hun kunde finde paa noget, noget at gjøre, saa Vorherre kunde skjønne, at hun mente det alvorlig. Hun skulde gjøre, hvad det skulde være!

I det samme lød en høi, klar fløitetone oppe fra stabburstaget. En liden sort fugl slog sig jublende ned. Det var stæren, som kom, det første vaarbud.

Gjøken!? Hun havde hørt, at den, som kunde komme under det træ, hvor den sad og gol, og ønske noget rigtig inderlig, den vilde faa det opfyldt.

Aa, om den vilde komme! Hun skulde gjerne løbe saa langt som til verdens ende for at komme under dens træ.

Fra det øieblik stod dette for hende som den eneste redning, og det var derfor Veslemarthe nu i mange dage havde siddet der paa haugen og ventet og lyttet, og derfor var det da ogsaa, at hun sad der idag.

Aa bare, bare det ikke blev for sent! Hun havde hørt doktoren snakke om noget, som han kaldte krise, som han vilde vente paa, om det skulde blive nødvendigt at aarelade hende. Men det kunde ikke være noget [144] paa færde endnu, alt var saa stille der nede paa gaarden, bare hønsene, som gik og sparked nede ved fjøsdøren, og saa stærparret oppe paa stabburstage – de havde nok bygget sig rede der.

Med et sprat hun op, trak tørklædet tilside og lytted aandeløst.

Det kjendte ku–ku kom med engang saa klart og fuldtonigt og taktfast der borte fra lien – langt, langt borte.

Blodet fór op i hendes kinder, og hendes hjerte hamred. Hun blev staaende et øieblik dørgende stil, saa lagde hun paa sprang bortover. Alt i et stansed hun, holdt pusten og lytted – jo, hun hørte den endda – nu flytted den sig høiere op. Og hun sprang igjen. Slig blev det ved længe – det var saa utrolig langt, og alt i et kunde hun høre, at den flytted sig, nu var den helt opunder Lienget. Hun sprang og sprang – havde kun tanke for det ene, hun maatte, maatte naa den.

Langt om længe var de oppe i Lienget – der lod det til, den vilde slaa sig ned, den flytted sig ikke saa fort længer. Nu var hun den ganske nær. Der saa hun den borte i den store birk! Hun løb til. Nei, der flytted den sig over i en anden. Hun efter. Den flytted [145] sig igjen. Og saa begyndte en jagt rundt hele Lienget. Hun forsøgte at holde pusten og lure sig frem, hun forsøgte at springe, men hver gang, naar hun var den ganske nær, saa hendes hjerte hopped i spændt forventning, flytted den. Nu var de igjen tilbage til den store birk, hun saa den saa tydelig, hvordan den bredte halen ud til en vifte og vippede med den, for hver gang den gol. Nu var hun lige ved. Bare den vilde sidde de to tre skridt! Hun holdt pusten, samlede kræfter til et sprang. Det vimred for hendes øine, det banked i hendes tindinger – bare – bare! Da letted den!

Spændingen havde været for sterk, i hikstgraat sank hun sammen under den store birk.

*

Det gik som en befrielse over hele gaarden, da doktoren hen ved middagstid meddelte, at nu var krisen over. Den syge havde slaaet øinene op og var ved samling. Den første, hun spurgte efter, var Veslemarthe. De vilde hente hende – hun var ingensteds at finde. Nu først begyndte de at huske paa, [146] at hun havde gaaet saa underlig ensom og stille og forladt omkring i disse dagene, da ingen havde havt tid eller tanke for at tage sig af hende, det var rigtig synd paa Veslemarthe, men nu skulde det nok bli anderledes igjen. De ledte høit og lavt, ude og inde, ingensteds spor af hende. Det steg til angst, snart var hele gaarden med, angsten forplantede sig til den syge, og hun spurgte igjen. Da blev doktoren bange, de maatte se at finde paa et paaskud saalænge – den syge taalte ikke mindste sindsbevægelse – og se at finde hende snarest muligt.

Han fik en idé – hans hund. Hvor havde de set hende sidst? Oppe paa bakken. Havde de et plag, som hun havde brugt? Det fik han, gik op paa bakken og kaldte paa hunden. Den kom springende i glade hop og logred med halen. Han holdt tørklædet bort til den; den snuste til det og saa op paa ham. Saa pegte han ned paa bakken, hvor han saa, nogen havde siddet. Den snuste ogsaa der og saa igjen paa ham med vagtsomme, spørgende øine.

«Ja vel!» – og doktoren tog et par skridt. Hunden forstod, tog straks sporet, mens halen vifted ivrig, og sprang nogle skridt [147] bortover, stansed saa igjen og saa sig spørgende tilbage.

«Ja vel!» – og doktoren vinked ned til de andre: «I behøver ikke at følge, nu skal nok jeg finde hende,» – og han fulgte raskt efter hunden, som sprang logrende et langt stykke foran, bortigjennem birkelien.

*

Trætheden og spændingen havde overvældet Veslemarthe, hun havde sovnet. Hun laa og drømte, at hun saa gamleprovsten komme kjørende paa et digert læs med chokoladekager, og han havde ogsaa en gjøk etsteds i læsset – hun hørte den saa tydelig, men hun kunde ikke se den.

Da kjendte hun med engang noget varmt i sit ansigt, vaagned og slog øinene op. En stor hund stod logrende og slikked hende i ansigtet – og der ret over hende sad

gjøken og gol saa høit og klart. Hun sansed sig hurtig og fik akkurat tid til at sende op et brændende ønske om, at moren maatte bli frisk igjen, før den letted –, thi hunden snudde og satte i en glad gjøen, idet den sprang mod nogen, som kom.

[148] Det var doktoren. Han tog hende op paa armen:

«Jeg skal hilse dig fra mor; nu blir hun frisk igjen.»

Veslemarthe slog begge armene om hans hals og græd stille.

Tretten-Kari og Fjorten-Kari

[149] Den, som fra høstkvældens ubegribelige mørke kom ind i den lille stue der lige opunder tykke granskogen – hvis han da overhovedet fandt frem did, i det mørke – kunde straks se, at det ikke netop var noget slot, han kom ind i; der var ikke mange alen fra væg til væg, og det ene hjørne var optaget af en stor muret peis, og det andet af en bred seng, og naar saa bordskiven, der forresten nu var slaaet opmed væggen, var nede, saa kunde der ikke være stor pladsen igjen til dansegulv. Skulde han alligevel falde paa, at det var et slot, saa maatte det ialfald være et forhekset; og det kunde han kanske – for det første, han fik øie paa i lyset af en bitte liden lampe i taget, var noget, han sandelig kunde tage for heksen selv; thi over [150] en gammel rok, der gik saa stilt, at en ikke kunde høre den mindste lyd, sad en gammel krogrygget kjærring med graat haar og duppmed og duppmed med en lang næse, mens hun spandt stry, saa det gjøv om hende, og paa en krak ved siden sad noget, han til nød kunde tage for prinsessen, en liden lys og lyshaaret jente med en bunding i haanden.

Men det var nu hverken heks eller prinsesse, for det var Gamlekari, som hele bygden kaldte Tretten-Kari, og saa sønnedatteren hendes, som ogsaa hed Kari. Og de var saamen alene ogsaa, for der kom saa sandelig ingen helt op i Karistuen, og allermindst en kvæld som denne, – de havde ikke noget der at gjøre.

Det var lunt i stuen, spjeldet var sat i peisen, og paa den lille kogeovn stod en svart kaffekjedel og gylped frisk kaffeluft ud, og rokkehjulet løb saa stilt, at en kunde høre den sagte høstsus i granskogen udenfor.

Ingen af de to sagde noget; den lange næsen duppmed fortere og fortere i takt med hjulet, og Veslekari, som vel kunde være ni aar, sad og saa paa den med sine blaa øine, til hun slap den ene masken efter den anden, – hun sad saa opmærksom, som om hun [151] ventede paa noget; og ganske rigtig, der røg traaden for Gamlekari, – stry har saa urimelig let for at gaa af. Hun stansede hjulet med et ryk, saa ikke op, men duppmed næsen helt ned til rokken og begyndte at lede efter traadenden indpaa snellen.

Da kom det fra Veslekari:

«Hvorfor vil du ikke ha mig længer, bedstemor?»

Den gamle bøied sig endnu mere ned:

«Fordi jeg har nok med at fø og klæ mig selv. Du skal slet ikke bry dig om at være her længer; det er meget bedre for dig at komme andensteds.»

«Men jeg vilde helst være hos dig, al din dag.»

«Al min dag, ja! Naar jeg ikke strøg med i lungebetændelsen ivaar, kan det bli længe endnu det – for længe. Havde endda ikke mor din været saa strid paa at kalde dig Kari saa –»

«Men det er jo efter dig det!»

«Ja, det er vel gjildt det at være opkaldt efter mig!»

Hun havde faaet fat i traadenden, skydsed hjulet fort afsted og begyndte igjen at duppe til tegn paa, at det skulde være slut med ^[152] snakket. Men de krogede fingre greb saa besynderlig skjælvende i strydotterne, og det varte ikke længe, saa røg traaden igjen. Veslekari havde slet ikke begyndt at binde igjen, men siddet og set ret frem for sig med et eftertænksomt udtryk. Da hun hørte hjulet stanse, spurgte hun:

«Hvad er Tretten-Kari for noget, bedstemor?»

Den gamle slap rokken, som om hun havde brændt sig:

«Hvor har du hørt det?»

«Det var nogen, som ropte det efter mig, sidst jeg var paa skolen.»

Langsomt begyndte det at bævre i mundvigerne paa den gamle, og der kom en taare frem i de rynkede øienkroger.

Veslekari blev helt beklemt. Hun havde aldrig før set bedstemor græde, saa haard og bestemt som hun var, og hun sagde helt ræd:

«Hvad er det, bedstemor?»

Gamlekari skjøv rokken fra sig, reiste sig og børstede af sit fang. Saa flyttede hun rokken bort i krogen, tog soplimen og sopte avnerne sammen bort til vedroen og tog saa stolen og satte sig bort til den lille ovn. Veslekari havde hele tiden fulgt hende forundret med øinene.

^[153] «Tag med dig krakken og sæt dig hid, skal jeg friste at fortælle dig, hvorfor jeg ikke vil ha dig længer.»

Veslekari blev endnu mer forundret, hun kunde ikke sige et ord, men flytted sig ganske stille og blev siddende og se paa bedstemoren med store øine. Hun begyndte:

«Det er, fordi jeg ikke vilde, at du skulde arve mig. Jeg har ikke andet end navnet, og det vilde jeg gjerne spare dig for. Jeg var ærlig og redelig døbt Kari, men jeg har ikke hedt andet end Tretten-Kari fra – ja fra jeg var saa stor som du. Du spurgte, hvad Tretten-Kari er for noget. Det er en heks eller et trold, som de trodde ikke kunde faa samkvem med kristne folk, men bare fik lov til at komme frem en gang om aaret og kjøre julekut gjennem byggen, og det var om trettenkvælden. Det navnet er blit ropt efter mig paa skolen, da jeg var liden, ved dans og lystighed, da jeg blev voksen, og nu – ja nu kan det vel passe; en blir let det, en holdes og kaldes for, naar en er slig som jeg. Og nu har de begyndt at rope det efter dig ogsaa. Jeg trodde, jeg skulde faa død fra dig ivaar, saa havde de vel glemt mig, og at du hørte mig til, og kommer du bort, ^[154] helst langt bort, saa kanske de kunde glemme det endnu.»

Hun havde igjen taarer i øinene.

Veslekari forstod ikke alt dette, bare, at de havde været onde mod bedstemoren, og saa spurgte hun:

«Men hvordan fik du det navnet?»

Bedstemoren visked taarerne bort med haandbagen.

«Hm. Aa ja, jeg kan gjerne fortælle dig det ogsaa. Har du set gammelkjærringen paa Hoel nogengang, hun Berit? Ja, det er sandt, du sagde, hun engang havde snakket til dig. Det er hun, som har givet mig det. Vi var jevngamle omtrent, og jeg var paa lægd paa Opsal, der hvor hun er fra. Vi legte sammen til dagligdags og havde baade fjøs og sauer og kjør og alt sligt, og eied det ligesom sammen. Saa var det engang, hun havde fremmede, mange smaajenter saa store som vi. Jeg fik jo ikke være med dem inde jeg, som bare var lægdjente; men da de gik bort for at se paa stellet vort, saa kom jeg, for jeg tænkte vel, at det var ligesom mit ogsaa. Saa spurgte en: «Hvad er dette for en?» Berit har altid været stolt, og saa vilde hun vel ikke kjendes ved mig, som var fillet klædt, for hun ^[155] sagde: «Det er Tretten-Kari, hun som dere ved kjører julekut trettenkvælden. Hvad vil du her? Pak dig, styggen!» Jeg blev staaende rent fjetret. Saa sagde hun: «Lad os mane hende bort!» og saa tog de alle til at rope i kor: «Tretten-Kari, Tretten-Kari, alt mens jeg ser dig! Tretten-Kari, Tretten-Kari, alt mens jeg ser dig!» Jeg lagde paa sprang og

hørte det hele tiden efter mig, jeg synes sommetider, jeg hører det endnu. Siden legte jeg aldrig med hende, hvor meget skjend jeg fik, og siden jeg kom derfra, har jeg aldrig snakket med hende, skjønt vi har mødtes ofte, og jeg har aldrig sat min fod paa Hoel, endda hun har sendt bud paa mig engang, efterat vi blev gamle. Det var straks, efterat hun havde mistet sønnesønnen sin.»

Hun tied lidt, og Veslekari sad og saa paa hende med aaben mund. Saa kom det i en anden tone, idet hun reiste sig:

«Hm, set slikt, jeg sidder her og snakker, som du var voksen; men jeg vil ikke, de skal rope efter dig; det er derfor, du skal bort.»

Veslekari reiste sig ogsaa:

«Men jeg vil ikke fra dig, bedstemor, de kan kalde mig Tretten-Kari saa meget de vil!»

[156] «Det er ikke mer at snakke om det. Imorgen gaar jeg langt fremi bygden og faar sat dig bort.»

*

Veslekari laa længe vaagen den nat, det var vist første gang, hun *tænkte*. Men alt, hun tænkte, flød sammen til et billede, et vakkert gammelt ansigt med en bestemt, sammenkneben mund og et par sterke, men venlige blaa øine, og da hun endelig sovned, fulgte ansigtet med ind i hendes drøm, da hun syntes, at Berit Hoel og hun var ude og kjørte julekut.

*

Det blev ikke noget af, at Tretten-Kari kom fremi bygden den dag. For om morgenen havde hun et slikt sting i venstre skulderblad, at hun ikke kunde staa op. Hun kjendte det igjen fra ivaar. Veslekari maatte bort i nabopladsen, Hoelsrønningen, og faa Oline til at komme og hjælpe hende. Men da Oline spurgte, om hun ikke skulde være med hjem, svarte hun, at hun havde et svipærend for bedstemor ned i bygden først.

Hun tøfled raskt nedover med de smaa [157] hænder fast knyttede af iver, for nu vidste hun, at hun vilde noget, og *hvad* hun vilde. Hun Berit Hoel, som var mægtig til at sætte paa bedstemor det navnet, maatte kunne tage det af hende ogsaa – eller ialfald flytte det over paa Veslekari. For hun skulde ikke bryde sig det mindste om,

at de ropte efter hende, bedstemor skulde ikke have det ondt mer; hun var ligesom blit saa anderledes glad i bedstemor igaar kvæld, end hun havde været før.

En stund efter stod hun inde i det store kjøkkenet paa Hoel og spurgte, om hun kunde faa snakke med Berit. Hun blev vist ud i kammerset til hende. Berit sad i en stor armstol borte ved den varme kakkellovn, med en bunding i haanden og et lidet bord ved siden, hvor der laa bog og briller.

Da det gik i døren, saa hun op, som hun pleied, og fik se en liden lys jente i sid stak, som støbte lys helt ned til gulvet. Hun vented lidt, saa sagde hun forundret:

«Nei, hvad er det for en liden pen smaajente, som vil komme og se til mig saa tidlig paa morgen?»

«Jeg heder Kari og er fra Karistuen.»

«Nei, er det hun Veslekari, sønnedatter ^[158] til –» hun stansed pludelig. Om lidt sagde hun endnu venligere:

«Kom hid, lad mig se paa dig.»

Kari gik nærmere.

«Jo, du ligner sandelig bedstemor din, da hun var liden. Hvordan staar det til med hende nu da?»

«Hun er laak idag.»

Der gik en svag rødme over Berits ansigt, og hun sagde stillere: «Du har kanske et ærende til mig fra hende?»

Kari var saa ivrig efter at faa sagt det, hun skulde, at hun knytted de smaa hænder og dirred i mundvigerne:

«Nei, det er ikke fra hende, det er fra mig selv.»

«Naa ja –»

«Det var, om du ikke kunde gjøre saa inderlig vel og tage af bedstemor det navnet –»

Hendes øine var bedende fæstet paa Berits ansigt, og hun saa, at hendes bryn med engang rynked sig og fik et strengt udtryk; hun blev helt ræd, og i befippelsen lagde

hun fort til, mens hun fik taarer i øinene:

«Ja, du maa saa inderlig gjerne kalde mig, om du vil – Fjorten-Kari istedet!»

Det blev stille en lang stund. Veslekari^[159] øine hang bedende ved den gamles ansigt. Langsomt tød det op, som om hun tænkte paa noget vakkert, og saa med engang saa hun venlig ind i Veslekari blaa øine, lagde haanden paa hendes hoved og sagde afgjort:

«Nu skal jeg følge dig op til bedstemor din.»

Da de kom op til Karistuen, fik Veslekari ikke være med ind, Berit vilde gaa alene.

Hvad hun og Tretten-Kari da snakked, ved ingen, men sikkert er det, at der ikke mere blev tale om, at Veslekari skulde flytte, og det kunde der heller ikke blit noget af, for Tretten-Kari blev uslere og uslere, og tre uger efter blev hendes kiste baaret ud. Men da Tretten-Kari dengang kjørte julekut, var det til kirken og under salmesang, og i bredkjarren lige efter kisten kjørte Berit Hoel og Veslekari. Og da de kjørte hjem, blev Veslekari med til Hoel og flytted ud i kammerset til Berit, og der hed hun aldrig andet end Fjorten-Kari, men det vidste alle var et kjælenavn.

Noter:

[n1](#). stor.»] *rettet fra: stor. (trykkfeil)*

[n2](#). elefant.»] *rettet fra: elefant. (trykkfeil)*

[n3](#). endog og] *rettet fra: endog (trykkfeil)*

[n4](#). sæteren.»] *rettet fra: sæteren. (trykkfeil)*

[n5](#). Jakob] *rettet fra: Peter*

[n6](#). Saa] *rettet fra: saa (trykkfeil)*

Hans Aanruds *Sidsel Sidsærk og andre kjærring-emner* er lastet ned gratis fra e-bokportalen Bokselskap. Lesetekst og flere nedlastningsmuligheter m.m. er gratis tilgjengelig på bokselskap.no